

Savitribai Phule Pune University

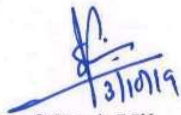
RULES AND REGULATIONS

for

UG Choice Based Credit System for BA Programme

under the Faculty of Humanities

Effective from June 2019

Prof.(Dr.) Vijay Khare
Dean, Faculty of Humanities
Savitribai Phule Pune University (SPPU)

Background/Preamble:

Education plays an enormously significant role in the building of a nation. There are quite a large number of educational institutions, engaged in imparting education in our country. Majority of them have entered recently into semester system to match international educational pattern. However, our present education system is churning out youth who have to compete locally, regionally, nationally as well as globally. The present alarming situation necessitates transformation and/or redesigning of system, not only by introducing innovations but also developing learner-centric approach.

Majority of Indian higher education institutions have been following the system which obstructs the flexibility for the students to study the subjects/courses of their choice and their mobility to different institutions. There is need to allow the flexibility in education system, so that students depending upon their interests can choose inter-disciplinary, interdisciplinary and skill-based courses. This can only be possible when choice based credit system (CBCS), an internationally acknowledged system is adopted. The choice based credit system not only offers opportunities and avenues to learn core subjects but also explores additional avenues of learning beyond the core subjects for holistic development of an individual. The CBCS will undoubtedly facilitate benchmarking of our courses with best international academic practices.

Preface:

Considering the change in nature of higher education and input given by new education policy, SPPU has been implementing all Under-graduate programmes under the Faculty of Humanities from June 2019. As per the decisions by the authorities of Savitribai Phule Pune University, the Faculty of Humanities has prepared choice based credit system and its structure. The revised course is of 132 credits and 1 credit is equivalent to 15 hours. Assessment in credit system consists of:

- a) in-semester continuous assessment
- b) end-semester assessment for the oral/presentation at the end of the semester

The Faculty of Humanities has shouldered the idea of incorporating latest advances and equips the subjects /syllabus contents with latest and relevant topics and know-hows. Accordingly the new structure and syllabi are being introduced, to be implemented from the academic year 2019-20 from First Year and it will continue for subsequent years.

1. All UG programmes, under the Faculty of Humanities shall be offered with credit system.
2. All the BA programmes running under the Faculty of Humanities will be of three years duration.
3. The total no. of credits required for the completion of the programme is 132 credits.
4. One credit is equivalent to 15 hours.
5. A student is required to earn 132 credits in a minimum period of six semesters
6. The final CGPA will be calculated on the basis of 132 credits.
7. There is a 15 week of teacher-student interaction during the semester.
8. The 15 week is divided into 12 weeks teaching and 3 weeks for continuous assessment including preparation time to students during the semester (for theory course).
9. Advantages of the Choice based credit system:
10. Shift in focus from the teacher-centric to student-centric education.

12. CBCS allows students to choose inter-disciplinary, intra-disciplinary courses, skill oriented papers (even from other disciplines according to their learning needs, interests and aptitude) and more flexibility for students.

I. Implementation of UG course structure:

1. For first year: student has to select 6 core courses offered by the college/institute.
 - i) F.Y. B.A. – Semester – I student has to select among 6 Core Courses, a total of 18 credits (Compulsory English included)
 - ii) F.Y. B.A. – Semester – II student has to select among 6 Core Courses, a total of 18 credits (Compulsory English included)
2. For second year: student has to select 5 subjects among the courses offered by the college/institute.
 - i) S.Y. B.A.- Semester -III student has to select among 5 courses, a total of 22 credits (2 Core Courses, 1 Ability Enhancement Compulsory Course (AEC), 2 Skill Enhancement Courses (SEC), 2 Discipline Specific Elective Courses (DSE) and Compulsory English)

- ii) S.Y. B.A.- Semester -IV student has to select among 5 courses, a total of 24 credits (2 Core Courses, 1 Ability Enhancement Compulsory Course (AEC), 2 Skill Enhancement Courses (SEC), 2 Discipline Specific Elective Courses (DSE) and Compulsory English)
3. For third year: student has to select 6 different subjects among the subjects offered by the college/institute.
- i) T.Y. B.A.- Semester -V student has to select among 5 courses, a total of 25 credits [2 Core Courses, 1 Ability Enhancement Compulsory Course (AEC) MIL (Language/Communication), 2 Skill Enhancement Courses (SEC), 2 Discipline Specific Elective Courses (DSE), 2 Generic Elective (GE) and Compulsory English]
 - ii) T.Y. B.A.- Semester -VI student has to select among 5 courses, a total of 25 credits [2 Core Courses, 1 Ability Enhancement Compulsory Course (AEC) MIL (Language/Communication), 2 Skill Enhancement Courses (SEC), 2 Discipline Specific Elective Courses (DSE), 2 Generic Elective (GE) and Compulsory English]
- 4. CGPA will be calculated on the basis of total 132 credits only
 - 5. Each theory credit is equivalent to 15 clock hours of teaching
 - 6. There are 15 weeks of teacher-student interaction during the semester.
 - 7. The 15 weeks are divided into 12 weeks teaching and 3 weeks for continuous assessment including preparation time to students during the semester (for theory course).
 - 8. Each theory lecture for FY, SY, TY is of 50 mins.
 - 9. Exam pattern : University assessment 70% and continuous internal assessment 30%
 - 10. For Internal Examination minimum two tests per paper of which one has to be written test of 10 marks.
 - 11. Methods of assessment for internal exams: seminars. Viva-voca, projects, surveys, field visits, tutorials, assignments, group discussions.

II. Outlines of Choice Based Credit System [Detailed description of the courses]

- a) **Core Course (14 for honours courses; 4 discipline specific papers each for regular courses):** The papers under this category are going to be taught uniformly across all universities with 30% deviation proposed in the draft. The purpose of fixing core papers

is to ensure that all the institutions follow a minimum common curriculum so that each institution/university adheres to common minimum standard. Also the course designed for papers under this category aim to cover the basics that a student is expected to imbibe in that particular discipline. A course, which should compulsorily be studied by a candidate as a core requirement is termed as a Core Course.

b) **Elective Course:** Generally a course which can be chosen from a pool of courses and which may be very specific or specialized or advanced or supportive to the discipline/subject of study or which provides an extended scope or which enables an exposure to some other discipline/subject/domain or nurtures the candidates proficiency/skill is called and Elective Course.

i) **Discipline Specific Elective (DSE) Course:** (4 for Honours courses and 2 each for regular courses): Elective course offered under the main discipline/subject of study is referred to as a Discipline Specific Elective. The list provided under this category are suggestive in nature and each university has complete freedom to suggest their own papers under this category based on theory, expertise, specialization, requirements, scope and need. The University/institute may also offer discipline related Elective courses if interdisciplinary nature (to be offered by main discipline/subject of study)

ii) **Dissertation/Project:** An elective course designed to acquire special/advanced knowledge, such as supplement study/support study to a project work and a candidate studies such a course on his own with an advisory support by a teacher/faculty member id called dissertation/project.

P.S.: A Core Course offered in a discipline/subject may be treated as an elective by other discipline/subject and vice-versa and such electives may also be referred to as Generic Elective.

c) **Ability Enhancement Courses (AEC):** The Ability Enhancement (AE) Courses may be of two kinds: Ability Enhancement Compulsory Courses (AECC) and Skill Enhancement Courses (SEC). "AECC" courses are the courses based upon the

is to ensure that all the institutions follow a minimum common curriculum so that each institution/university adheres to common minimum standard. Also the course designed for papers under this category aim to cover the basics that a student is expected to imbibe in that particular discipline. A course, which should compulsorily be studied by a candidate as a core requirement is termed as a Core Course.

b) **Elective Course:** Generally a course which can be chosen from a pool of courses and which may be very specific or specialized or advanced or supportive to the discipline/subject of study or which provides an extended scope or which enables an exposure to some other discipline/subject/domain or nurtures the candidates proficiency/skill is called and Elective Course.

- i) **Discipline Specific Elective (DSE) Course:** (4 for Honours courses and 2 each for regular courses): Elective course offered under the main discipline/subject of study is referred to as a Discipline Specific Elective. The list provided under this category are suggestive in nature and each university has complete freedom to suggest their own papers under this category based on theory, expertise, specialization, requirements, scope and need. The University/institute may also offer discipline related Elective courses if interdisciplinary nature (to be offered by main discipline/subject of study)
- ii) **Dissertation/Project:** An elective course designed to acquire special/advanced knowledge, such as supplement study/support study to a project work and a candidate studies such a course on his own with an advisory support by a teacher/faculty member id called dissertation/project.

P.S.: A Core Course offered in a discipline/subject may be treated as an elective by other discipline/subject and vice-versa and such electives may also be referred to as Generic Elective.

c) **Ability Enhancement Courses (AEC):** The Ability Enhancement (AE) Courses may be of two kinds: Ability Enhancement Compulsory Courses (AECC) and Skill Enhancement Courses (SEC). "AECC" courses are the courses based upon the

English/Hindi/MIL Communication. These are mandatory for all disciplines. SEC courses are value-based and/or skill-based and are aimed at providing hands-on training, competencies, skills, etc.

i) Ability Enhancement Compulsory Courses (AECC): Environmental Science, English Communication/Hindi Communication/ MIL Communication.

ii) Skill Enhancement Courses (SEC) (minimum 4 for regular courses): These courses may be chosen from a pool of courses designed to provide value-based and/or skill-based knowledge and should contain both theory and lab/hands-on/training/field work. The main purpose of these courses is to provide students life-skills in hands-on mode so as to increase their employability. The list provided under this category are suggestive in nature and each University has complete freedom to suggest their expertise, specialization, requirements, scope and need.

d) **Practical/tutorials:** (One each with every core and discipline/generic specific elective paper). The list of practical provided is suggestive in nature and each university has the freedom to add/subtract/edit practical from the list depending on their faculty and infrastructure available. Addition will however be of similar nature.

e) **Introducing Research Component in Under-Graduate Courses Project work/dissertation** is considered as a special course involving application of knowledge in solving/analyzing/exploring a real life situation/difficult problem. A project/Dissertation work would be of 6 credits. A project/Dissertation work may be given in lieu of a discipline specific elective paper.

III. Eligibility for Admission:

First Year – B.A.: Higher Secondary School Certificate (10+2) or its equivalent Examination with English as a passing subject.

Admissions will be given as per the selection procedure /policies adopted by the respective college keeping in accordance with conditions laid down by SPPU.

Reservation and relaxation will be as per the Government rules.

IV. **Medium of instruction:** Marathi/English

V. **Award of Credits:**

- i) Each course having 3 credits shall be evaluated out of 70 marks and student should secure at least 28 marks (40%) in continuous assessment as well as term end exam to earn full credits of that course.
- ii) Each course having 3 credits shall be evaluated out of 70 marks as student should secure at least 28 marks (40%) and in continuous assessment student should secure minimum 12 marks.

VI) **Evaluation Pattern:**

- i) The course carrying 100 marks shall be evaluated with continuous Assessment (CA) and University Evaluation (UE) mechanism.
- ii) Continuous assessment shall be of 30 marks while university evaluation shall be of 70 marks. To pass in a course of 3 credits, a student has to secure minimum 40 marks, provided that he should secure minimum 28 marks in University Evaluation (UE) and 12 marks (40%) in continuous assessment.
- iii) For internal examination minimum two tests per paper of which one has to be a written test of 10 marks.
- iv) Methods of assessment for internal exams: seminars, viva-voce, projects, surveys, field visits, tutorials, assignments, group discussion etc. (on approval of the head of the centre).
- v) There shall be revaluation of the answer scripts of semester-end examination of theory papers only but not of internal assessment papers as per ordinance no 134 A and B.

VII) ATKT Rules:

- i) Minimum 80% core courses have to be qualified in the 1st and IInd semester, then only will the student be allowed in the IIIrd semester (2nd year B.A).
- ii) Minimum 36 credits have to be earned by the students in the 1st year. Then students will be allowed in the 3rd year which means students have to clear all the compulsory courses of 1st year.

VIII) Completion of Degree Course:

A student who earns 132 credits, shall be considered to have completed the requirements of the B.A. degree program and CGPA will be calculated for such student, on the basis of only 132 credits. The following percentage to grade and grade point is given in the below table:

Percentage to Grade and Grade Points

Sr. No.	Grade Letter	Grade Point	Marks
1	O (Outstanding)	10	$90 \leq \text{Marks} \leq 100$
2	A+ (Excellent)	9	$75 \leq \text{Marks} \leq 89$
3	A (Very Good)	8	$60 \leq \text{Marks} \leq 74$
4	B+ (Good)	7	$55 \leq \text{Marks} \leq 59$
5	B (Above average)	6	$50 \leq \text{Marks} \leq 54$
6	C (Average)	5	$45 \leq \text{Marks} \leq 49$
7	D(Pass)	4	$40 \leq \text{Marks} \leq 44$
8	F (Fail)	0	$\text{Marks} \leq 40$
9	Ab (Absent)		

Prof.(Dr.) Vijay Khare
Dean, Faculty of Humanities
Savitribai Phule Pune University (SPPU)

Savitribai Phule Pune University, Pune
Faculty of Humanities

Structure of Choice Based Credit System for Undergraduate Programme to be implemented from Academic year 2019-20

Semester	Core Courses (CC)	Ability Enhancement Compulsory Course (AEC)	Skill Enhancement Course (SEC)	Discipline Specific Elective Courses (DSE)	Generic Elective(GE)	Total Credit
I	Compulsory English (3)					18
	CC-1 A(3)					
	CC-2 A(3)					
	CC-3 A(3)					
	CC-4 A(3)					
CC-5 A(3)						
II	Compulsory English (3)					18
	CC-1 B(3)					
	CC-2 B(3)					
	CC-3 B(3)					
	CC-4 B(3)					
CC-5 B(3)						
III	Compulsory English (3)	Environment Science (2)	SEC 1 A(2)	DSE 1 A(3)		22
	MIL 2 (3)		SEC 2 A (2)	DSE 2 A (3)		
	CC-1 C(2)					
	CC-2 C(2)					
IV	Compulsory English (3)	Environment Science (2)	SEC 1 B (2)	DSE 1 B(3)		24
	MIL 2 (3)		SEC 2 B (2)	DSE 2 B(3)		
	CC-1 D(2)					
	CC-2 D(2)					
CC-3 D (2)						
V	Compulsory English (3)	MIL (2) (Language/ Communication)	SEC 1 C(2)	DSE 1 C(3)	GE 1 A(4)	25
	CC-1 E(2)		SEC 2 C (2)	DSE 2 C(3)	GE 2 A (2)	
	CC-2 E(2)					
VI	Compulsory English (3)	MIL (2) (Language/ Communication)	SEC 1 D (2)	DSE1 D(3)	GE 1 B(4)	25
	CC-1 F(2)		SEC 2 D (2)	DSE 2 D(3)	GE 2 B(2)	
	CC-2 F (2)					
Total Credit	72	08	16	24	12	132

Sem. III: SEC 2 A (2): Value based / skill based
 Sem. IV: CC-3 D (2): Minor Study Project of CC 1 D (2) & CC 2 D (2) One credit for each subject.
 Sem. IV: SEC 2 B (2): Value based / skill based/ field work of SEC 1 B (2)
 Sem. V: SEC 2 C (2): Value based / skill based
 Sem. VI: SEC 2 D (2): Value based / skill based field work of SEC 1 D (2)
 GE: Beyond discipline of choice
 Sem. V & VI: GE 1 A (4) & GE 1 B (4) is Inter Disciplinary.
 Sem. V & VI: GE 2 A (2) & GE 2 B (2) is discipline of choice.

शैक्षणिक विभाग

गणेशखिंड, पुणे-४११ ००७

दूरध्वनी क्र. : ०२०-२५६०१२५७/५८/५९

ई-मेल : boards@pun.unipune.ac.in

संकेतस्थळ : www.unipune.ac.in

संदर्भ क्र. : सीबीएच/६१०

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ
(पूर्वीचे पुणे विद्यापीठ)

Savitribai Phule Pune University
(Formerly University of Pune)

Academic Section

Ganeshkhind, Pune - 411 007

Phone : 020-25601257/58/59

E-mail : boards@pun.unipune.ac.in

Website : www.unipune.ac.in

दिनांक : २१०७/२०१९

परिपत्रक क्र.१३०/२०१९

विषय —: मानवविज्ञान विद्याशाखेअंतर्गत बी.ए. (Choice Based Credit System) पदवी अभ्यासक्रमाच्या प्रथम वर्ष कला विषयांच्या सुधारित अभ्यासक्रमाबाबत.....

विद्यापीठ अधिकार मंडळाने घेतलेल्या निर्णयानुसार सर्व संबंधितांस या परिपत्रकाद्वारे कळविण्यात येते की, मानवविज्ञान विद्याशाखेअंतर्गत प्रथम वर्ष बी.ए. व प्रथम वर्ष बी.कॉम. (Choice Based Credit System) खालील विषयांच्या सुधारित अभ्यासक्रमास शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पासून मान्यता देण्यात येत आहे.

बी.ए. विषय : मराठी, इंग्लिश, हिंदी, संस्कृत, जर्मन, फ्रेंच, अर्थशास्त्र, इतिहास, मानसशास्त्र, राज्यशास्त्र, मानवशास्त्र, तत्वज्ञान, समाजशास्त्र, संरक्षण व सामरिकशास्त्र, संख्याशास्त्र, भूगोल, गणित इ.

बी.कॉम. विषय : मराठी, इंग्लिश, हिंदी, संस्कृत, ऊर्दू, अरेबिक, पर्शियन, जर्मन, फ्रेंच इ.

बी.एस्सी. विषय : मानसशास्त्र, संरक्षण व सामरिकशास्त्र.

सदरचा अभ्यासक्रम हा सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या www.unipune.ac.in या संकेतस्थळावर Syllabi या शीर्षकाखाली उपलब्ध आहे.

मा. प्राचार्य, सर्व संलग्न कला व वाणिज्य महाविद्यालये यांना विनंती की, सदर परिपत्रकाचा आशय सर्व संबंधितांच्या निदर्शनास आणून द्यावा.

उपकुलसचिव,
(शैक्षणिक विभाग)

प्रत माहितीसाठी व पुढील योग्य त्या कार्यवाहीसाठी :

१. मा. अधिष्ठाता, मानवविज्ञान विद्याशाखा
२. मा. विभागप्रमुख, सर्व विभाग
३. मा. संचालक, सर्व मान्यताप्राप्त संस्था
४. मा. संचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मंडळ, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ
५. मा. संचालक, स्पर्धा परीक्षा केंद्र
६. उपकुलसचिव, परीक्षा (१,२)
७. सिस्टीम अॅनालिस्ट डेटा प्रोग्रेसिंग युनिट
८. उपकुलसचिव, शैक्षणिक प्रवेश विभाग
९. उपकुलसचिव, नियोजन व विकास विभाग
१०. उपकुलसचिव, शैक्षणिक पात्रता विभाग
११. सहा. कुलसचिव (परीक्षा समन्वय)
१२. सहा. कुलसचिव (परीक्षा—एस.अॅण्ड टी. विभाग)
१३. उपकुलसचिव (गोपनीय कक्ष)
१४. मा. संचालक, (परदेशी विद्यार्थी केंद्र)
१५. उपकुलसचिव (सभा दफतर)
१६. वरिष्ठ कायदा अधिकारी
१७. जनसंपर्क अधिकारी
१८. कक्षाधिकारी (बहिःस्थ)
१९. सहा. कुलसचिव (संलग्नता)
२०. मा. प्रमुख, विद्यापीठ उपकेंद्र : अहमदनगर, नाशिक.
२१. सहायक कुलसचिव प्र—कुलगुरू कार्यालय

वि. प. क्र. ब ३२ पीए /३२ / २०१९, दिनांक ११ जून, २०१९

शैक्षणिक विभाग
गणेशखिंड, पुणे-४११ ००७
दूरध्वनी क्र. : ०२०-२५६०१२५७/५८/५९
ई-मेल : boards@pun.unipune.ac.in
संकेतस्थळ : www.unipune.ac.in
संदर्भ क्र. : CBS/694

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ
(पूर्वीचे पुणे विद्यापीठ)
Savitribai Phule Pune University
(Formerly University of Pune)

Academic Section
Ganeshkhind, Pune - 411 007
Phone : 020-25601257/58/59
E-mail : boards@pun.unipune.ac.in
Website : www.unipune.ac.in

दिनांक : 22/7/2019

परिपत्रक क्र. १७९/२०१९

विषय: विद्यापीठातील सर्व विद्याशाखांचे प्रथम वर्ष पदवी अभ्यासक्रम सत्र पध्दत (Semester-wise) व पसंती श्रेयांक पध्दतीनुसार (Choice Based Credit System) शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पासून सुधारित करण्याबाबत...

सर्व संबंधितांना याद्वारे कळविण्यात येते की, विद्यापीठातील सर्व विद्याशाखांचे प्रथम वर्ष पदवी अभ्यासक्रम सत्र पध्दत (Semester-wise) व पसंती श्रेयांक पध्दतीनुसार (Choice Based Credit System) शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पासून सुधारित करण्यास विद्यापीठ अधिकार मंडळाने मान्यता दिलेली आहे.

सदरचे अभ्यासक्रम सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या www.unipune.ac.in या संकेत स्थळावर Syllabi ↔ Revised Syllabus from the Academic Year 2019 (New Syllabus) या शीर्षकाखाली विद्याशाखेनुसार उपलब्ध आहेत.

मा. प्राचार्य, सर्व संलग्नित महाविद्यालये व मा. संचालक, सर्व मान्यताप्राप्त संस्था यांना विनंती की, सदर परिपत्रकाचा आशय सर्व संबंधितांच्या निदर्शनास आणून द्यावा.

उपकुलसचिव
(शैक्षणिक विभाग)

प्रत माहीतीसाठी व पुढील योग्य त्या कार्यवाहीसाठी:-

१. मा. अधिष्ठाता, विज्ञान व तंत्रज्ञान विद्याशाखा
२. मा. संचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मंडळ
३. मा. प्राचार्य, सर्व संलग्नित महाविद्यालये
४. मा. उपकुलसचिव, शैक्षणिक प्रवेश विभाग
५. मा. उपकुलसचिव, नियोजन व विकास विभाग
६. मा. उपकुलसचिव, शैक्षणिक पात्रता विभाग
७. मा. उपकुलसचिव, सभा व दफ्तर विभाग
८. सहाय्यक कुलसचिव, परीक्षा समन्वय कक्ष
९. सहाय्यक कुलसचिव, परीक्षा-एस. अॅण्ड टी. विभाग
१०. सहाय्यक कुलसचिव, गोपनीय कक्ष
११. वरिष्ठ कायदा अधिकारी
१२. मा. संचालक, आंतरराष्ट्रीय केंद्र
१३. जनसंपर्क अधिकारी
१४. कक्षाधिकारी (बहिःस्थ)
१५. मा. अधिकारी, सिस्टीम अॅनालिस्ट डेटा प्रोसेसिंग युनिट
१६. सहाय्यक कुलसचिव, मा. प्र-कुलगुरू कार्यालय
१७. प्रमुख, विद्यापीठ उपकेंद्र : अहमदनगर, नाशिक.

शैक्षणिक विभाग
गणेशखिंड, पुणे-४११ ००७
दूरध्वनी क्र. : ०२०-२५६०१२५७/५८/५९
ई-मेल : boards@pun.unipune.ac.in
संकेतस्थळ : www.unipune.ac.in
संदर्भ क्र : सीबीसीएम/८४४

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ
(पूर्वीचे पुणे विद्यापीठ)

Savitribai Phule Pune University
(Formerly University of Pune)

Academic Section
Ganeshkhind, Pune - 411 007
Phone : 020-25601257/58/59
E-mail : boards@pun.unipune.ac.in
Website : www.unipune.ac.in

दिनांक : २५ सप्टेंबर, २०१९

परिपत्रक क्र. २४७/२०१९

विषय : प्रथम वर्ष कला — वाणिज्य या विषयाच्या (पसंतीनुसार श्रेयांक पध्दत) सुधारित अभ्यासक्रमास शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पासून सुरू करण्यास मान्यता देण्याबाबत...

विद्यापीठ अधिकार मंडळाने घेतलेल्या निर्णयानुसार सर्व संबंधितांस कळविण्यात येते की, मानवविज्ञान विद्याशाखेतील प्रथम वर्ष कला — वाणिज्य या विषयाच्या (पसंतीनुसार श्रेयांक पध्दत) सुधारित अभ्यासक्रमास शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पासून मान्यता देण्यात येत आहे.

सदर अभ्यासक्रम विद्यापीठाच्या www.unipune.ac.in या संकेतस्थळावर Syllabi > Revised syllabus from the Academic Year 2019 > Faculty - Humanities या शीर्षकाखाली उपलब्ध करण्यात आला आहे.

मा. प्राचार्य, विद्यापीठाशी संलग्न सर्व महाविद्यालय यांना विनंती की, सदर परिपत्रकाचा आशय सर्व संबंधितांच्या निदर्शनास आणून द्यावा.

उपकुलसचिव
(शैक्षणिक विभाग)

प्रत माहिती व पुढील योग्य त्या कार्यवाहीसाठी :

१. मा. अधिष्ठाता, वाणिज्य व व्यवस्थापन विद्याशाखा
२. मा. सहयोगी अधिष्ठाता, वाणिज्य व व्यवस्थापन विद्याशाखा
३. मा. अधिष्ठाता, मानवविज्ञान विद्याशाखा
४. मा. प्राचार्य, सर्व संलग्न महाविद्यालये
५. मा. विभागप्रमुख, वाणिज्य विभाग
६. मा. संचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मंडळ
७. मा. संचालक, स्पर्धा परीक्षा केंद्र
८. मा. संचालक, आंतरराष्ट्रीय विद्यार्थी केंद्र
९. मा.प्रमुख, विद्यापीठ उपकेंद्र : अहमदनगर, नाशिक
१०. मा. उपकुलसचिव, परीक्षा (१ व २)
११. मा. उपकुलसचिव, शैक्षणिक प्रवेश विभाग
१२. मा. उपकुलसचिव, नियोजन व विकास विभाग
१३. मा. उपकुलसचिव, शैक्षणिक पात्रता विभाग
१४. मा. उपकुलसचिव, सभा व दफ्तर विभाग
१५. वरिष्ठ कायदा अधिकारी
१६. सहायक कुलसचिव, मा. प्र-कुलगुरू कार्यालय
१७. सहायक कुलसचिव, गोपनीय कक्ष, परीक्षा विभाग
१८. सहायक कुलसचिव, परीक्षा समन्वय विभाग
१९. सहायक कुलसचिव, परीक्षा — एस. अॅण्ड टी. विभाग
२०. पध्दती विश्लेषक, व्यवस्थापन व माहिती विभाग
२१. सहायक कुलसचिव, संलग्नता विभाग
२२. जनसंपर्क अधिकारी
२३. कक्षाधिकारी, बहिस्थ विभाग

टिपणी क्र.— व्ही.सी./३९९८ दि. २५.९.२०१९

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ

(पूर्वीचे पुणे विद्यापीठ)

फॅक्स ०२०-२५६०१२०६

website : www.unipune.ac.in

गणेशखिंड,

पुणे - ४११ ००७

email : dyrst@pun.unipune.ac.in

संदर्भ : परीक्षा/१५५

अत्यंत तातडीचे

दिनांक : ५ ऑगस्ट, २०१९

२५/८/२०१९

प्रति,

मा. संचालक/प्राचार्य,

सर्व संलग्नित कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालये/मान्यताप्राप्त संस्था

पुणे, अहमदनगर, नाशिक जिल्हा

विषय : शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पासून प्रथम वर्ष कला, वाणिज्य व विज्ञान अभ्यासक्रमाच्या पदवी स्तरावरील परीक्षेस सत्र पध्दत व श्रेयांक पध्दतीनुसार निकाल जाहीर करण्याबाबत..

संदर्भ : १. परीक्षा विभागाचे परिपत्रक क्र.परीक्षा/समन्वय/८०, दिनांक ११ जानेवारी, २०१०.

२. शैक्षणिक विभागाचे परिपत्रक क्र.१७९/२०१९, दिनांक २२/७/२०१९.

महोदय/महोदया,

उपरोक्त संदर्भ क्र.१ च्या पत्रान्वये कला, वाणिज्य व विज्ञान अभ्यासक्रमाच्या पदवी स्तरावरील सर्व प्रथम वर्षाच्या परीक्षा व निकालाची प्रक्रिया महाविद्यालयांकडे वर्ग करण्यात आलेल्या आहेत. तसेच संदर्भ क्र. २ च्या पत्रान्वये शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पदवी अभ्यासक्रमाच्या प्रथम वर्षास सत्र पध्दत व श्रेयांक पध्दत सुधारित करण्याबाबत निर्णय घेण्यात आलेला आहे.

यासंदर्भात कळविण्यात येते की, संदर्भ क्र.१ च्या निर्णयानुसार सर्व प्रथम वर्ष कला, वाणिज्य व विज्ञान अभ्यासक्रमाच्या परीक्षा आयोजनाची व निकाल जाहीर करण्याची सर्व जबाबदारी महाविद्यालयांकडे सोपविण्यात आलेली असल्याने संदर्भ क्र. २ च्या पत्रान्वये शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पासून सुधारित करण्यात आलेल्या प्रथम वर्ष कला, वाणिज्य व विज्ञान पदवी अभ्यासक्रमाच्या सत्र पध्दत व श्रेयांक पध्दतीनुसार आयोजित करण्यात येणा-या परीक्षांच्या आयोजनाची व निकाल जाहीर करण्याची संपूर्ण जबाबदारी महाविद्यालयांनी यापूर्वीप्रमाणेच पार पाडावयाची आहे.

सर्व परीक्षांचे सत्रनिहाय निकाल हे महाराष्ट्र विद्यापीठ अधिनियम, २०१६ कलम ८९ मधील तरतूदीनुसार पाठयक्रमाच्या परीक्षांच्या अखेरच्या दिनांकापासून तीस दिवसांच्या आत आणि उशिरात उशिरा म्हणजेच पंचेचाळीस दिवसांच्या आत घोषित करून विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात येणा-या लिंकवर अद्ययावत करणे आवश्यक आहे. याबाबतची सविस्तर कार्यपध्दती सोबत जोडली आहे.

आपणांस विनंती की, सदर पत्राचा आशय आपल्या महाविद्यालयातील सर्व संबंधित शिक्षक, शिक्षकेतर सेवक, व इतर सर्व संबंधितांच्या निदर्शनास आणून द्यावा.

कळावे,

आपला

(डॉ. अरविंद दि. शाळीग्राम)
प्रभारी संचालक
परीक्षा व मूल्यमापन मंडळ

सोबत : वरीलप्रमाणे

**प्रथम वर्ष पराक्षा महाविद्यालयाकडे वग कल्यानतरच्या कामाकाजाचा कायपद्धत
(सुधारीत)**

प्रथम वर्ष कला, वाणिज्य व विज्ञान या अभ्यासक्रमाच्या सर्व परीक्षा शैक्षणिक वर्ष २०१०-२०११ पासून महाविद्यालयांकडे सोपविण्याबाबत निर्णय घेण्यात आलेला असून, सदर परीक्षेसंदर्भात करावयाच्या कामकाजाबाबतच्या सविस्तर सूचना/कार्यपद्धती खालीलप्रमाणे राहिल.

(१) विद्यापीठाने करावयाची कामे :

- परीक्षांची कार्यक्रमपत्रिका (Schedule of Examinations) जाहीर करणे.
- महाराष्ट्र विद्यापीठ कायदा २०१६, कलम ४८ (३) अन्वये सभांचे आयोजन करून प्राशिकांच्या नियुक्त्या करणे.
- प्राशिकांच्या सभा आयोजित करून प्रश्नसंच तयार करून घेणे.
- परीक्षेचे वेळापत्रक जाहीर करणे.
- प्रश्नपत्रिकांची छपाई करून, त्या संबंधित महाविद्यालयांना वेळेत पोहोचविणे.
- परीक्षा निकोप वातावरणात पार पाडण्यासाठी दक्षता पथकांची नेमणूक करणे.
- विद्यार्थ्यांचे परीक्षा अर्ज ऑनलाईन भरून घेणे, त्यांना आसन क्रमांक व कायम नोंदणी क्रमांक (PRN) देणे, परीक्षेचे प्रवेश पत्र (Hall Ticket) तयार करून त्याची सॉफ्टकॉपी महाविद्यालयांना छपाईसाठी पाठविणे.
- प्रथम वर्षाच्या परीक्षा व त्यांच्या उत्तरपत्रिका तपासण्याचे कामकाज द्वितीय व तृतीय वर्षाच्या परीक्षा सुरु होण्याच्या आधी पूर्ण करण्यासाठी, प्रथम, द्वितीय व तृतीय वर्ष परीक्षांची कार्यक्रमपत्रिका त्यानुसार तयार करणे.

(२) महाविद्यालयांनी करावयाची कामे :

- शैक्षणिक पात्रता तपासून विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या नियमाप्रमाणे विद्यार्थ्यांना प्रवेश देणे.
- विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या सूचनांचे पालन करून सत्रपूर्तेची (Term Grant)कार्यवाही करणे.
- सर्व पात्र विद्यार्थ्यांचे परीक्षा अर्ज भरून घेऊन विद्यार्थ्यांना विद्यापीठाकडून आलेल्या आसन क्रमांक व समरीनुसार ऑनलाईन प्रवेशपत्र देणे. परीक्षेची बैठक व्यवस्था करणे, इत्यादि.
- परीक्षेसाठी महाविद्यालयाचे नाव व अनुक्रमांक असलेल्या उत्तरपत्रिका छापून घेणे व त्याचा वापर परीक्षेसाठी करणे.
- परीक्षा आयोजनासाठी नियमानुसार संबंधितांच्या नेमणूका करणे.
- परीक्षा आयोजनासाठी अंतर्गत वरिष्ठ पर्यवेक्षक तसेच बहिःस्थ वरिष्ठ पर्यवेक्षक नियुक्त करणे. संबंधित प्राचार्यांनी अन्य संस्थेच्या महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांशी संपर्क साधून वरिष्ठ महाविद्यालयातील कमीत कमी पाच वर्षांचा शिकविण्याचा अनुभव असलेल्या शिक्षकास बहिःस्थ वरिष्ठ पर्यवेक्षक म्हणून नियुक्त करणे. अंतर्गत वरिष्ठ पर्यवेक्षकास पाच वर्षे शिकविण्याची अट शिथिलक्षम राहिल.
- परीक्षेच्या वेळापत्रकानुसार परीक्षेचे आयोजन करणे.
- महाविद्यालय आबारात केंद्रिय मूल्यमापनाव्दारे उत्तरपत्रिका संबंधित पात्र विषय शिक्षकांकडून तपासून घेणे.
- संबंधित महाविद्यालयाने विद्यापीठ नियमानुसार परीक्षेचा निकाल ३० दिवसांच्या मुदतीत जाहीर करणे व विद्यापीठ संकेतस्थळावर दिलेल्या प्रणालीत अद्ययावत करणे.
- गुणपत्रकांवर महाविद्यालयाचे नाव, आय.डी.क्रमांक, तसेच विद्यापीठाच्या लोगोसह छापून घेणे व त्या विद्यार्थ्यांना निकालानंतर देणे.
- तपासलेल्या उत्तरपत्रिका निकाल जाहीर झालेल्या तारखेपासून सहा महिन्यांपर्यंत जतन करून ठेवणे.

- फेरतपासणी व पुनर्मूल्यांकन तसेच उत्तरपत्रिकेची छायांकित प्रत, विद्यापीठ नियमाप्रमाणे शुल्क आकारून देणे.
- विद्यापीठ परीक्षेसाठी केंद्र मान्यतेचा प्रस्ताव नियमातील तरतूदीनुसार सादर करणे.
- परीक्षांचे आयोजन, मूल्यमापन, स्टेशनरी, इत्यादि विविध कामांसाठी करावा लागणारा खर्च महाविद्यालयाने परीक्षा शुल्क व इतर शुल्कातील महाविद्यालयाच्या हिश्यातून करावयाचा आहे. महाविद्यालयाच्या हिश्याची रक्कम महाविद्यालयाने ठेवून घ्यायची असून उरलेल्या विद्यापीठाच्या हिश्याची रक्कम विद्यापीठाकडे पाठवावयाची आहे.

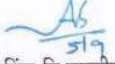
विद्यापीठाचा हिस्सा व महाविद्यालयाचा हिस्सा याची रक्कम ही विद्यापीठाने त्या त्या वेळी निर्गमित केलेल्या परिपत्रकानुसार सर्व महाविद्यालयांना लागू राहिल.

परीक्षा अर्जांची किंमत, परीक्षा शुल्क, केंद्रिय मूल्यमापन शुल्क व गुणपत्रक शुल्क या सर्व शुल्कांची, सर्व विद्यार्थ्यांची, विद्यापीठाच्या हिश्याची एकत्रित रक्कम विद्यापीठाच्या खात्यावर ऑनलाईन (RTGS/NEFT द्वारे) जमा करावयाची आहे.

ज्या महाविद्यालयामध्ये मान्यताप्राप्त प्राचार्य नाहीत, आवश्यक त्या प्रमाणात मान्यताप्राप्त प्राध्यापकांची पदे भरलेली नाहीत व परीक्षा घेण्यासाठीच्या पायाभूत सुविधा उपलब्ध नाहीत अशा महाविद्यालयांना परीक्षा केंद्र असणार नाही. अशा महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांची सोय लक्षात घेवून नजिकच्या महाविद्यालयामध्ये परीक्षेची सर्व व्यवस्था सोपविण्यात येईल. संबंधित महाविद्यालयांनी याची नोंद घेवून त्यानुसार विद्यापीठ कार्यालयास वेळीच कळविणे आवश्यक आहे.

वरील कार्यपध्दतीचा अवलंब करून परीक्षा व तद्संबंधित इतर कामे व्यवस्थित पार पाडण्यात यावीत, व विद्यापीठास सहकार्य करावे, ही विनंती.

पुणे
दिनांक : 5 / 9 / 2019

(डॉ. अरविंद दि. शाळीग्राम)
प्रभारी संचालक
परीक्षा व मूल्यमापन मंडळ

F. Y. B. A Compulsory English
(w. e. f. 2019-2020)
(Choice Based Credit System)
70:30-Pattern
(70-Semester-End Exam & 30-Internal Evaluation)

Prescribed Text: *Literary Gleam: An Anthology of Prose and Poetry* (Board of Editors-Orient BlackSwan)

Objectives:

- a) To expose students to the best examples of prose and poetry in English so that they realize the beauty and communicative power of English
- b) To instill human values and develop the character of students as responsible citizens of the world
- c) To develop the ability to appreciate ideas and think critically
- d) To enhance employability of the students by developing their linguistic competence and communicative skills
- e) To revise and reinforce structures already learnt in the previous stages of learning.

Semester-I

Prose:

1. Engine Trouble — R. K. Narayan
2. On Saying 'Please' — A. G. Gardiner
3. The Gift of the Magi — O. Henry

Poetry:

1. A Red, Red Rose — Robert Burns
2. Leave this Chanting and Singing — Rabindranath Tagore
3. The Felling of a Banyan Tree — Dilip Chitre

Grammar:

1. Articles
2. Prepositions
3. Verbs
 - Regular and Irregular Verbs
 - Auxiliary Verbs: Primary and Modal
4. Punctuation

Communication Skills:

1. Greeting and Taking Leave

2. Introducing Yourself
3. Introducing People to One Another
4. Making Requests and Asking for Directions
5. Making and Accepting Apology

Semester- II

Prose:

1. In Sahyadri Hills, A Lesson in Humility — Sudha Murthy
2. The Model Millionaire — Oscar Wilde
3. The Eyes are not Here — Ruskin Bond

Poetry:

1. My Heart Leaps Up — William Wordsworth
2. Ozymandias — P. B. Shelley
3. Success is Counted Sweetest — Emily Dickinson

Grammar:

1. Tenses
2. Subject–Verb Agreement
3. Vocabulary

Communication Skills

1. Inviting and Accepting/Declining Invitations
2. Making a Complaint
3. Congratulating, Expressing Sympathy and Offering Condolences
4. Making Suggestions, Offering Advice and Persuading

- Each semester shall have 3 credits for teaching. Each credit is equal to 15 hours, so this course shall have 45 teaching hours. In addition to that there shall be three hours allotted to internal evaluation. Changes as per the university guidelines shall be communicated from time to time.

F. Y. B. A- Optional English (General Paper-1)
(w. e. f. 2019-2020)
(Choice Based Credit System)
70:30-Pattern
(70-Semester-End Exam & 30-Internal Evaluation)

Prescribed Text: *Initiations: Minor Literary Forms & Basics of Phonology* (Board of Editors- Orient BlackSwan)

Objectives:

- a) To expose students to the basics of literature and language and develop an integrated view about language and literature in them
- b) To acquaint them with minor forms of literature in English and help them to appreciate the creative use of language in literature
- c) To introduce them to the basics of phonology of English so that they can pronounce better and speak English correctly.
- d) To prepare students to go for detailed study and understanding of literature and language
- e) To enhance the job potential of students by improving their language skills

Semester - I

Prose Pieces:

1. A Lesson My Father Taught Me - A.P.J. Abdul Kalam
2. Toasted English - R. K. Narayan

Short Stories:

1. The Romance of a Busy Broker - O. Henry
2. The Open Window - Saki

Poetry:

1. Sonnet 29: 'When in disgrace with Fortune and men's eyes' - William Shakespeare
2. The World is too much with Us - William Wordsworth
3. The Listeners - Walter de la Mare
4. No Men are Foreign - James Kirkup

Language Studies:**Introduction to the Sounds of English: Part - I**

(Discrepancy between English Spelling and Pronunciation, Phonetic Symbols and Transcription, The Concept of Phoneme and Minimal Pairs.)

Semester - II**Short Stories:**

1. The Doll's House - Katherine Mansfield
2. The Thief - Ruskin Bond

Poetry:

1. I remember; I remember - Thomas Hood
2. Where the Mind is without Fear - Rabindranath Tagore
3. The Mountain and the Squirrel - R. W. Emerson
4. Up - Hill - Christina Rossetti

One Act Plays:

1. The Monkey's Paw - W.W. Jacobs
2. Swansong - Anton Chekhov

Language Studies:**Introduction to the Sounds of English: Part - II**

(The Concept of Syllable, Monosyllabic and polysyllabic Words, The Concept of Word Stress and Different Standards of Pronunciation i.e. British Received Pronunciation, General American English and General Indian English.)

- Each semester shall have 3 credits for teaching. Each credit is equal to 15 hours, so this course shall have 45 teaching hours. In addition to that there shall be three hours allotted to internal evaluation. Changes as per the university guidelines shall be communicated from time to time.

Question paper Pattern (2019-20)

(Choice Based Credit System)

F Y B A Compulsory English: Text: LITERARY GLEAM: A SELECTION OF PROSE AND POETRY

(70-Semester-End Exam & 30-Internal Evaluation)

SEMESTER-I Hours: Three Marks: 70

Q. 1) A. Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **Prose piece -1**)

B. Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **Prose piece -2**)

Marks 14

Q. 2) A. Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **Prose piece -3**)

B. Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **Poem - 1**)

Marks 14

Q. 3) A. Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **Poem -2**)

B. Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **Poem -3**)

Marks 14

Q.4) Objective Questions on Grammar and Punctuation as under:

- a. Use correct articles in the blank space in the sentences given below. (3 out of 5)
- b. Fill in the blanks with correct preposition given in the brackets. (3 out of 5)
- c. Look at the underlined verbs in the sentences below and specify whether it is a regular verb or irregular verb: (3 out of 5)
- d. Look at the underlined auxiliaries in the sentences below and specify whether it is a primary or a modal auxiliary: (3 out of 5)
- e. Punctuate and rewrite the following sentence correctly. **Marks 14**

Q.5) Practical Questions on Communication Skills: 1, 2, 3, 4, 5. Marks 14

Total Marks: 70

SEMESTER - II

Question Paper Format

Q. 1) A. Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **Prose piece -1**)

B. Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **Prose piece -2**)

Marks 14

Q. 2) A. Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **Prose piece -3**)

B. Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **Poem - 1**)

Marks 14

Q. 3) A. Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **Poem -2**)

B. Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **Poem -3**)

Marks 14

Q.4) Objective Questions on Grammar and Vocabulary as under:

a. Fill in the blanks with correct tense form of the verb given in the brackets.

(6 out of 9)

b. Fill in the blanks using the appropriate form of the verb given in the brackets.

(4 out of 6)

c. Practical questions on vocabulary (e. g. Give synonyms/antonyms of the following words, Give a list of words related to computer/mobile/wild animals etc.)

(4 out of 6)

Marks 14

Q.5) Practical Questions on Communication Skills: 1, 2, 3, 4.

Marks 14

Total Marks: 70

Pattern for Internal Evaluation in both the semesters:

1. Internal Mid-Semester Examination – 20

2. Home Assignments/Tutorials/Oral/Lecture Notes/Project - – 10

TOTAL – 30 Marks

F Y B A -Optional English (General Paper-1)

Text: INITIATIONS: MINOR LITERARY FORMS & BASICS OF PHONOLOGY

(70-Semester-End Exam & 30-Internal Evaluation)

SEMESTER-I Hours: Three

Marks: 70

Question Paper Format

Q. 1) A. Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **Prose piece -1**)

B. Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **Prose piece -2**)

Marks 14

Q. 2 **A.** Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **Short Story -1**)

B. Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **Short Story -2**)

Marks 14

Q. 3) Attempt any 02 out of the 04 given questions:

(Questions on the **Poems for the I st sem**)

Marks -14

Q. 4) Explain with reference to context (Any 2 out of 4)

(**Questions on Poems for the Ist sem**)

:

Marks 14

Q.5) A. Write short notes: (any 2 out of 4)

:

Marks 10

B. Practical questions on phonology (any 4 out of 6) :

Marks 04

(**Questions on topics from Introduction to the Sounds of English Part –I**)

Total Marks: 70

SEMESTER - II

Hours: Three

Marks: 70

Question Paper Format

Q. 1 **A.** Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **Short Story -1 from II nd Sem**)

B. Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **Short Story -2 from IInd Sem**) **Marks 14**

Q.2 Attempt any 02 out of the 04 given questions:

(Questions on the **Poems for the II nd Sem**) **Marks -14**

Q. 3 Explain with reference to context (Any 2 out of 4)

(**Questions on Poetry for the II nd Sem**) : **Marks 14**

Q. 4 A. Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **the First One Act Play**)

B. Attempt any One from the following questions:

(Two questions on **the Second One Act Play**) **Marks 14**

Q.5 A. Write short notes: (any 2 out of 4) : **Marks 10**

B. Practical questions on phonology (any 4 out of 6) : **Marks 04**

(**Questions on topics from Introduction to the Sounds of English Part –II**)

Total Marks: 70

Pattern for Internal Evaluation in both the semesters:

1. Internal Mid-Semester Examination – 20

2. Home Assignments/Tutorials/Oral/Lecture Notes/Project/Seminar/G D – 10

TOTAL – 30 Marks

प्रथम वर्ष कला/वाणिज्य
प्रथम अयन एवं द्वितीय अयन

कोर्स न.	प्रथम अयन/द्वितीय अयन
प्रथम वर्ष कला (F.Y.B.A.) (सामान्य)	
1 A	हिंदी पाठ्यचर्या (सामान्य)
1 B	हिंदी पाठ्यचर्या (सामान्य)
प्रथम वर्ष वाणिज्य (F.Y.B.com) (सामान्य)	
1 A	हिंदी पाठ्यचर्या (सामान्य)
1 B	हिंदी पाठ्यचर्या (सामान्य)
प्रथम वर्ष कला (F.Y.B.A.) (सामान्य)	
1 A	प्रयोजनमूलक हिंदी (सामान्य)
1 B	प्रयोजनमूलक हिंदी (सामान्य)

प्रथम वर्ष कला (F.Y.B.A.) (सामान्य)
(प्रथम अयन)

पाठ्यचर्या : वैकल्पिक हिंदी प्रश्नपत्र – 1 A

3 कर्मांक

उद्देश्य :

1. छात्रों को हिंदी काव्य साहित्य का परिचय देना।
2. हिंदी कहानी साहित्य से अवगत कराना।
3. हिंदी भाषा द्वारा संवाद कौशल विकसित करना।
4. मौलिक लेखन की ओर रुझान बढ़ाना।
5. विज्ञापन लेखन कौशल विकसित करना।
6. अनुवाद संबंधी जानकारी देना।
7. हिंदी कंप्यूटिंग का परिचय देना।

प्रथम सत्र/प्रथम अयन	
इकाई - I	काव्य साहित्य : जूही की कली – निराला मैं नीर भरी दुख की बदली – महादेवी वर्मा कालिदास – नागार्जुन रोटी और संसद – धूमिल धार – अरुण कमल
इकाई - II	कहानी साहित्य : एक टोकरी भर मिट्टी – माधवराव सप्रे ईदगाह – प्रेमचंद जिंदगी और गुलाब के फुल – उषा प्रियंवदा युद्ध – शानी मिसेस डिसूजा के नाम पत्र – अलका सरावगी
इकाई - III	साहित्येतर पाठ्यक्रम : संवाद कौशल, सूत्रसंचालन, समूह चर्चा हिंदी कंप्यूटिंग : यूनिकोड (Unicode) की जानकारी। इंटरनेट की सामान्य जानकारी हिंदी सॉफ्टवेयर की जानकारी।

अंक विभाजन – पूर्णांक : 100

आंतरिक मूल्यांकन – 30 (लघुत्तरी परीक्षा – 20, शोध परियोजना/समूह परियोजना/मौखिक प्रस्तुति/क्षेत्रीय अध्ययन– 10)

सत्रांत परीक्षा – 70

सत्रांत परीक्षा – प्रश्नपत्र का प्रारूप :

(शैक्षिक वर्ष 2019–20 से आगे)

समय 3 घंटे		अंक 70
प्रश्न : 1	प्रथम इकाई (काव्य) पर चार में से कोई दो प्रश्न	अंक 14
प्रश्न : 2	द्वितीय इकाई (कहानी) पर चार में से कोई दो प्रश्न	अंक 14
प्रश्न : 3	संसदभ व्याख्या	
	अ) काव्य (प्रथम इकाई) पर दो में से एक	अंक 07
	आ) कहानी (द्वितीय इकाई) पर दो में से एक	अंक 07
प्रश्न : 4	संवाद कौशल और सूत्रसंचालन पर चार में से कोई दो प्रश्न	अंक 14
प्रश्न : 5	यूनिकोड/इंटरनेट और हिंदी सॉफ्टवेयर पर चार में से कोई दो प्रश्न	अंक 14

संदर्भ ग्रंथ सूची :

1. साहित्य विविधा – संपा. हिंदी अध्ययन मंडल, सावित्रीबाई फुले पुणे विश्वविद्यालय, पुणे, परिदृश्य प्रकाशन, मुंबई
2. कंप्यूटर व सूचना प्रौद्योगिकी शब्दकोश – विनोद कुमार मिश्र
3. समाचार एवं प्रारूप लेखन – डॉ. रामप्रकाश, डॉ. दिनेशकुमार गुप्त
4. प्रयोजनमूलक हिंदी अधुनातन आयाम – डॉ. अंबादास देशमुख
5. कविता की संगत – विजय कुमार

प्रथम वर्ष कला (F.Y.B.A.) (सामान्य)
(द्वितीय अयन)

पाठ्यचर्या : वैकल्पिक हिंदी प्रश्नपत्र – 1 B

3 कर्मांक

उद्देश्य :

1. छात्रों को हिंदी काव्य साहित्य का परिचय देना।
2. हिंदी कहानी साहित्य से अवगत कराना।
3. निबंध लेखन कौशल को विकसित करना।
4. छात्रों को विज्ञापन लेखन से अवगत करना।

	द्वितीय सत्र/द्वितीय अयन
इकाई- I	काव्य साहित्य : आदमी को प्यास लगती है – ज्ञानेंद्रपति रोशनी के उस पार – ओमप्रकाश वाल्मीकि उतनी दूर मत ब्याहना बाबा – निर्मला पुत्तुल किताबें झाँकती हैं – गुलज़ार नींव की ईंट हो तुम दीदी – उदयप्रकाश
इकाई –II	गद्य विधा : सरजू भैया – रामवृक्ष बेनीपुरी (रेखाचित्र) भय – आ. रामचंद्र शुक्ल (निबंध) एक बूंद सहसा उछली – अज्ञेय (यात्रा वर्णन) अकबरी लौटा – अन्नपूर्णानंद वर्मा (व्यंग्य) प्रतिशोध – डॉ. रामकुमार वर्मा (एकांकी)
इकाई –III	साहित्येतर पाठ्यक्रम : लेखन कौशल : स्ववृत्त लेखन निबंध लेखन विज्ञापन लेखन : (दैनिक पत्र-पत्रिकाओं के लिए) वाक्य शुद्धिकरण (संज्ञा, सर्वनाम, विशेषण क्रिया के संबंध में)

अंक विभाजन – पूर्णांक : 100

आंतरिक मूल्यांकन – 30 (लघुत्तरी परीक्षा – 20, शोध परियोजना/समूह परियोजना/मौखिक प्रस्तुति/क्षेत्रीय अध्ययन– 10)

सत्रांत परीक्षा – 70

सत्रांत परीक्षा – प्रश्नपत्र का प्रारूप :

(शैक्षिक वर्ष 2019–20 से आगे)

समय 3 घंटे		अंक 70
प्रश्न : 1	प्रथम इकाई (काव्य) पर चार में से कोई दो प्रश्न	अंक 14
प्रश्न : 2	द्वितीय इकाई (कहानी) पर चार में से कोई दो प्रश्न	अंक 14
प्रश्न : 3	संसदभ व्याख्या	
	अ) काव्य (प्रथम इकाई) पर दो में से एक	अंक 07
	आ) कहानी (द्वितीय इकाई) पर दो में से एक	अंक 07
प्रश्न : 4	अ) स्ववृत्त लेखन पर दो में से कोई एक प्रश्न	अंक 05
	आ) विज्ञापन पर दो में से कोई एक प्रश्न	अंक 05
प्रश्न : 5	अ) वाक्य शुद्धिकरण (आठ में से छह)	अंक 06
	आ) निबंध लेखन (तीन में से एक विषय पर)	अंक 12

संदर्भ ग्रंथ ग्रंथ :

1. साहित्य विविधा – संपा. हिंदी अध्ययन मंडल, सावित्रीबाई फुले पुणे विश्वविद्यालय, पुणे, परिदृश्य प्रकाशन, मुंबई
2. चौथा खम्भा प्राइवेट लिमिटेड – दिलीप मंडल
3. प्रयोजनमूलक हिंदी – डॉ. रवींद्रनाथ श्रीवास्तव
4. प्रयोजनमूलक हिंदी अधुनातन आयाम – डॉ. अंबादास देशमुख
5. विशुद्ध हिंदी भाषा – डॉ. सदानंद भोसले
6. देवनागरी लिपि – संपा. डॉ. शहाबुद्दीन शैख

प्रथम वर्ष वाणिज्य (F.Y.B.com) (सामान्य)
(प्रथम अयन)

पाठ्यचर्या : वैकल्पिक हिंदी प्रश्नपत्र – 1 A

3 कर्मांक

उद्देश्य :

1. छात्रों को हिंदी काव्य साहित्य का परिचय देना।
2. हिंदी कहानी साहित्य से अवगत कराना।
3. हिंदी भाषा द्वारा संवाद कौशल विकसित करना।
4. मौलिक लेखन की ओर रुझान बढ़ाना।
5. विज्ञापन लेखन कौशल विकसित करना।
6. हिंदी कंप्यूटिंग का परिचय देना।

	प्रथम सत्र/प्रथम अयन
इकाई – I	काव्य साहित्य : स्वदेश के प्रति – सुभद्राकुमारी चौहान हो गई पीर – दुष्यंत कुमार पिता के जूते – अशोक वाजपेयी पेड़ की पुकार – शंभुनाथ सिंह उदास तुम – धर्मवीर भारती
इकाई – II	कहानी साहित्य : भोलराम का जीव – हरिशंकर परसाई उसने कहा था – चंद्रधर शर्मा गुलेरी व्यथा का सरगम् – अमृतराय जंगल दाह – स्वयंप्रकाश सबसे कठिन काम – मधु कांकरिया
इकाई – III	साहित्येतर पाठ्यक्रम : अंक तथा गणितीय चिह्नों का देवनागरी में लेखन हिंदी कंप्यूटिंग : यूनिकोड (Unicode) की जानकारी। इंटरनेट की सामान्य जानकारी हिंदी सॉफ्टवेयर की जानकारी।

अंक विभाजन – पूर्णांक : 100

आंतरिक मूल्यांकन – 30 (लघुत्तरी परीक्षा – 20, शोध परियोजना/समूह परियोजना/मौखिक प्रस्तुति/क्षेत्रीय अध्ययन– 10)

सत्रांत परीक्षा – 70

सत्रांत परीक्षा – प्रश्नपत्र का प्रारूप :

(शैक्षिक वर्ष 2019-20 से आगे)

समय 3 घंटे		अंक 70
प्रश्न : 1	प्रथम इकाई (काव्य) पर चार में से कोई दो प्रश्न	अंक 16
प्रश्न : 2	द्वितीय इकाई (कहानी) पर चार में से कोई दो प्रश्न	अंक 16
प्रश्न : 3	संसदर्भ व्याख्या	
	अ) काव्य (प्रथम इकाई) पर दो में से एक	अंक 07
	आ) कहानी (द्वितीय इकाई) पर दो में से एक	अंक 07
प्रश्न : 4	यूनिकोड, इंटरनेट, हिंदी सॉफ्टवेयर पर चार में से कोई दो प्रश्न	अंक 14
प्रश्न : 5	अंक तथा गणितीय चिहनों पर बारह में से दस प्रश्न	अंक 10

संदर्भ ग्रंथ सूची :

1. साहित्य सौरभ – संपा. हिंदी अध्ययन मंडल, सावित्रीबाई फुले पुणे विश्वविद्यालय, पुणे, परिदृश्य प्रकाशन, मुंबई
2. कंप्यूटर व सूचना प्रौद्योगिकी शब्दकोश – विनोद कुमार मिश्र
3. हिंदी कहानी का विकास – मधुरेश
4. आधुनिक कविता यात्रा – रामस्वरूप चतुर्वेदी
5. कम्प्यूटरी सूचना प्रणाली विकास – राम बन्सल
6. जनसंचारिकी सिद्धांत और अनुप्रयोग – डॉ. राम लखन मीणा

प्रथम वर्ष वाणिज्य (F.Y.B.com) (सामान्य)
(द्वितीय अयन)

पाठ्यचर्या : वैकल्पिक हिंदी प्रश्नपत्र – 1 B

3 कर्मांक

1. छात्रों को हिंदी काव्य साहित्य का परिचय देना।
2. हिंदी कहानी साहित्य से अवगत कराना।
3. हिंदी भाषा द्वारा संवाद कौशल विकसित करना।
4. विज्ञापन लेखन के प्रकारों को अवगत करना।
5. अनुवाद का स्वरूप से अवगत करना।
6. पारिभाषिक शब्दावली से अवगत कराना।

	द्वितीय सत्र/द्वितीय अयन
इकाई – I	काव्य साहित्य : अब की लौटा तो – कुंवरनारायण कलगी बाजरे की – अज्ञेय माँझी का पूल – केदारनाथ सिंह बापू के प्रति – सुमित्रानंदन पंत माँ के लिए एक कविता – कात्यायनी
इकाई – II	कहानी साहित्य : पहलवान की ढोलक – फणीश्वरनाथ रेणु सलाम – ओमप्रकाश वाल्मीकि बच्चे का सपना – शेखर जोशी बोलनेवाली औरत – ममता कालिया चिट्ठी – अखिलेश
इकाई – III	साहित्येतर पाठ्यक्रम : संवाद कौशल अनुवाद: स्वरूप, परिभाषा, व्यावहारिक पक्ष पारिभाषिक (कार्यालयीन) 100 शब्दावली।

अंक विभाजन – पूर्णांक : 100

आंतरिक मूल्यांकन – 30 (लघुत्तरी परीक्षा – 20, शोध परियोजना/समूह परियोजना/मौखिक प्रस्तुति/क्षेत्रीय अध्ययन– 10)

सत्रांत परीक्षा – 70

सत्रांत परीक्षा – प्रश्नपत्र का प्रारूप :

(शैक्षिक वर्ष 2019–20 से आगे)

समय 3 घंटे		अंक 70
प्रश्न : 1	प्रथम इकाई (काव्य) पर चार में से कोई दो प्रश्न	अंक 16
प्रश्न : 2	द्वितीय इकाई (कहानी) पर चार में से कोई दो प्रश्न	अंक 16
प्रश्न : 3	संसदर्भ व्याख्या	
	अ) काव्य (प्रथम इकाई) पर दो में से एक	अंक 07
	आ) कहानी (द्वितीय इकाई) पर दो में से एक	अंक 07
प्रश्न : 4	संवाद कौशल और अनुवाद पर चार में से कोई दो प्रश्न	अंक 14
प्रश्न : 5	पारिभाषिक शब्द (बारह में से दस)	अंक 10

संदर्भ ग्रंथ सूची :

1. साहित्य सौरभ – संपा. हिंदी अध्ययन मंडल, सावित्रीबाई फुले पुणे विश्वविद्यालय, पुणे, परिदृश्य प्रकाशन, मुंबई
2. अनुवाद : स्वरूप और क्षेत्र – डॉ. गोपाल राय
3. प्रिंट मीडिया लेखन – हरीश हररोड़ा
4. राजभाषा विविधा – डॉ. माणिक मृगेश
5. व्यावहारिक हिंदी – रविन्द्रनाथ श्रीवास्तव, भोलानाथ तिवारी
6. भाषा शिक्षण – डॉ. रवीन्द्रनाथ श्रीवास्तव
7. फणीश्वरनाथ रेणु के कालजयी चरित्र : मनोविश्लेषण – विजय अवस्थी

प्रथम वर्ष कला (F.Y.B.A.) (सामान्य)

(प्रथम अयन)

पाठ्यचर्या : प्रयोजनमूलक हिंदी – I A

3 कर्मांक

उद्देश्य :

1. छात्रों को हिंदी काव्य साहित्य से परिचित कराना।
2. हिंदी कहानी साहित्य का परिचय देना।
3. हिंदी भाषा में संप्रेषण कौशल विकसित करना।
4. हिंदी भाषा द्वारा संवाद कौशल का विकास करना।
5. मौलिक लेखन की ओर रुझान बढ़ाना।
6. विज्ञापन लेखन की कला अवगत कराना।
7. हिंदी भाषा का विशुद्ध लेखन कौशल विकसित करना।
8. हिंदी कंप्यूटिंग का सामान्य परिचय देना।

	प्रथम सत्र/प्रथम अयन
इकाई – I	प्रयोजनमूलक हिंदी : अर्थ, परिभाषा, स्वरूपगत विशेषताएँ। प्रयोजनमूलक हिंदी और सामान्य हिंदी में अंतर।
इकाई – II	प्रयोजनमूलक हिंदी व्यवहार क्षेत्र : बैंक, बीमा, सूचना एवं प्रौद्योगिकी, जनसंचार माध्यम। हिंदी भाषा के विविध रूप : बोली भाषा, राजभाषा,
इकाई – III	हिंदी भाषा के विविध रूप : संपर्क भाषा, राष्ट्रभाषा। कार्यालयी हिंदी (राजभाषा) के प्रमुख कार्य : प्रारूपण, संक्षेपण, टिप्पण, प्रतिवेदन।

अंक विभाजन – पूर्णांक : 100

आंतरिक मूल्यांकन – 30 (लघुत्तरी परीक्षा – 20, शोध परियोजना/समूह परियोजना/मौखिक प्रस्तुति/क्षेत्रीय अध्ययन– 10)

सत्रांत परीक्षा – 70

सत्रांत परीक्षा – प्रश्नपत्र का प्रारूप :

(शैक्षिक वर्ष 2019-20 से आगे)

समय 3 घंटे

अंक 70

तीनों इकाईयों पर विकल्प के साथ दो प्रश्न पुछे जाएंगे। कुलमिलाकार छह प्रश्न होंगे। (प्रत्येक प्रश्न के लिए दस अंक होंगे।)	60
सातवाँ प्रश्न टिप्पणी का होगा। चार टिप्पणी पूछी जाएगी। इनमें से दो के उत्तर लिखने होंगे।	10

संदर्भ ग्रंथ सूची :

1. प्रयोजनमूलक हिंदी : विविध आयाम – संपा. हिंदी अध्ययन मंडल, सावित्रीबाई फुले पुणे विश्वविद्यालय, पुणे, परिदृश्य प्रकाशन, मुंबई
2. प्रयोजनमूलक हिंदी अधुनातन आयाम – डॉ. अंबादास देशमुख,
3. प्रयोजनमूलक हिंदी – विनोद गोदरे
4. सामयिक प्रयोजनमूलक हिंदी – पृथ्वीनाथ पाण्डेय
5. प्रयोजनमूलक हिंदी – डॉ. गोरख थोरात
6. पत्रकारिता : मिशन से मीडिया तक – अखिलेश मिश्र
7. चौथा खम्भा प्राइवेट लिमिटेड – दिलीप मंडल
8. प्रयोजनमूलक हिंदी – डॉ. रवींद्रनाथ श्रीवास्तव
9. राजभाषा हिंदी – कैलाशचंद्र भाटिया
10. राजभाषा के संदर्भ में हिंदी में आंदोलन का इतिहास – डॉ. उदयनारायण दूबे

प्रथम वर्ष कला (F.Y.B.A.) (सामान्य)
(द्वितीय अयन)

पाठ्यचर्या : प्रयोजनमूलक हिंदी – I B

3 कर्मांक

1. छात्रों को विज्ञापन लेखन से परिचित कराना।
2. दृश्य श्रव्य की संकल्पना से अवगत कराना।
3. हिंदी भाषा में संप्रेषण कौशल विकसित करना।
4. हिंदी कंप्यूटिंग से अवगत कराना।

द्वितीय सत्र/द्वितीय अयन	
इकाई-I	विज्ञापन लेखन : विज्ञापन का स्वरूप, विज्ञापन के प्रकार, विज्ञापन के माध्यम, विज्ञापन का महत्व।
इकाई -II	श्रव्य : रेडियो- विज्ञापन का स्वरूप, शैली एवं विशेषताएँ, निर्माण प्रक्रिया। अनुवाद : स्वरूप, परिभाषा एवं महत्व, अनुवाद के गुण। अंक तथा गणितीय चिहनों का देवनागरी में लेखन।
इकाई -III	पारिभाषिक शब्दावली (कार्यालयीन) 100 शब्द। हिंदी कंप्यूटिंग : यूनिकोड (Unicode) की जानकारी। इंटरनेट की सामान्य जानकारी। हिंदी सॉफ्टवेयर की जानकारी।

अंक विभाजन – पूर्णांक : 100

आंतरिक मूल्यांकन – 30 (लघुत्तरी परीक्षा – 20, शोध परियोजना/समूह परियोजना/मौखिक प्रस्तुति/क्षेत्रीय अध्ययन- 10)

सत्रांत परीक्षा – 70

सत्रांत परीक्षा – प्रश्नपत्र का प्रारूप :

(शैक्षिक वर्ष 2019-20 से आगे)

समय 3 घंटे

अंक 70

तीनों इकाईयों पर विकल्प के साथ दो प्रश्न पूछे जाएंगे। कुलमिलाकर छह प्रश्न होंगे। (प्रत्येक प्रश्न के लिए दस अंक होंगे।)	60
सातवाँ प्रश्न टिप्पणी का होगा। चार टिप्पणी पूछी जाएँगी। इनमें से दो के उत्तर लिखने होंगे। # (एक टिप्पणी पारिभाषिक शब्द पर होगी पांच पारिभाषिक शब्द पूछे जाएंगे। अंक होंगे पांच।) # (एक टिप्पणी अंक तथा गणितीय चिहनों का देवनागरी में लेखन पर होगी। इसमें तीन अंक तथा दो गणितीय चिह्न पूछे जाएँगे। अंक होंगे पांच।)	10

संदर्भ ग्रंथ सूची :

1. प्रयोजनमूलक हिंदी : विविध आयाम – संपा. हिंदी अध्ययन मंडल, सावित्रीबाई फुले पुणे विश्वविद्यालय, पुणे, परिदृश्य प्रकाशन, मुंबई
2. प्रयोजनमूलक हिंदी अधुनातन आयाम – डॉ. अंबादास देशमुख, शैलजा प्रकाशन, कानपुर
3. प्रयोजनमूलक हिंदी (भाषिक संरचना, व्याकरण एवं अनुवाद) – डॉ. माधव सोनटक्के, लोकभारती प्रकाशन, इलाहाबाद।
4. प्रयोजनमूलक हिंदी – डॉ. पुरुषोत्तम वाजपेयी, चन्द्रलोक प्रकाशन, कानपुर
5. नये जनसंचार माध्यम और हिंदी – संपा. सुधीश पचौरी, अचला शर्मा
6. हिंदी व्याकरण – पं. कामताप्रसाद गुरु
7. प्रयोजनमूलक हिंदी की नयी भूमिका – कैलाशनाथ पांडेय
8. अनुवाद : स्वरूप और क्षेत्र – डॉ. गोपाल राय
9. राजभाषा हिंदी – कैलाशचंद्र भाटिया
10. भाषा और प्रौद्योगिकी – डॉ. विनोद कुमार प्रसाद
11. प्रयोजनमूलक हिंदी – डॉ. गोरख थोरात
12. अनुवाद विज्ञान – डॉ. भोलानाथ तिवारी
13. रेडियो लेखन – मधुकर गंगाधर
14. प्रिंट मीडिया लेखन – हरीश हरोड़ा

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे

F. Y. B. A. मराठी

मराठी विषयाचा पुनर्रचित अभ्यासक्रम- जून २०१९ पासून

Choice Based Credit System [CBCS]

निवड आधारित श्रेयांक पद्धत

सत्र	विषयाचे नाव
नियमित अभ्यासक्रम	
पहिले	मराठी साहित्य : कथा आणि भाषिक कौशल्यविकास [CC-1 A]
दुसरे	मराठी साहित्य : एकांकिका आणि भाषिक कौशल्यविकास [CC-1 A]
पर्यायी अभ्यासक्रम	
पहिले	व्यावहारिक व उपयोजित मराठी - भाग १ [CC-1 A]
दुसरे	व्यावहारिक व उपयोजित मराठी - भाग २ [CC-1 A]

F. Y. B. A. मराठी विषयाचा पुनर्रचित अभ्यासक्रम- जून २०१९ पासून

१. Title of the course: B.A. (मराठी)

२. Preamble of the syllabus:

उच्च शिक्षणासाठी प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांची शैक्षणिक पार्श्वभूमी ही ज्ञानरचनावादाची आहे. या विद्यार्थ्यांचे पूर्वानुभव, पूर्वज्ञान हे जिज्ञासा, निरीक्षण, प्रयोग, सर्जनशीलता, उपाययोजना व समस्या निराकरण अशा अध्ययन – अध्यापन सूत्रांतून निर्माण झाले आहे.

हा अभ्यासक्रम तयार करित असताना काही आधारभूत तत्त्वे स्वीकारली आहेत. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची उद्दिष्टे प्रत्यक्षात आणताना, विद्यार्थीकेंद्री, आंतरविद्याशाखीय, रोजगाराभिमुख, कौशल्याधिष्ठीत असे भाषा व साहित्याचे अभ्यासक्रम अनुसरणे, निर्माण करणे आवश्यक आहे. तसेच जीवन कौशल्य विकासासाठी भाषा, साहित्य, कला ही माध्यमे अधिक परिणामकारकतेने समजावून घेणे आवश्यक झाले आहे. साहित्यिक क्षमता, भाषिक क्षमता वाढीसाठी, जीवनाच्या आकलनासाठी आणि प्रगल्भतेसाठी विद्यार्थी सिद्ध करणे; ही आजची गरज बनली आहे.

उद्दिष्टे :

१. मराठी भाषा, मराठी साहित्य आणि मराठी संस्कृती यांचे अध्ययन करणे.
२. साहित्यविषयक आकलन, आस्वाद आणि मूल्यमापन क्षमता विकसित करणे.
३. साहित्याभ्यासातून जीवनविषयक समज विकसित करणे.
४. मराठी भाषेची उपयोजनात्मक कौशल्ये विकसित करणे.

मराठी विषयाचा अभ्यासक्रमाची पुनर्रचना खालील क्रमाने करण्यात येणार आहे.

१. First Year B.A. 2019-20.
२. Second Year B.A. 2020-21.
३. Third Year B.A. 2021-22.

B. A. (मराठी) हा पुनर्रचित अभ्यासक्रम तीन वर्षांचा आणि सहा सत्रांत विभागलेला निवड आधारित श्रेयांक पद्धतीचा (Choice Based Credit System) [CBCS] आहे. हा अभ्यासक्रम F. Y. B. A. (सत्र १ आणि सत्र २), S. Y. B. A. (सत्र ३ आणि सत्र ४), T. Y. B. A. (सत्र ५ आणि सत्र ६) अशा १३२ श्रेयांकांचा आहे.

३. Pattern: निवड आधारित श्रेयांक पद्धत (Choice Based Credit System) [CBCS]

४. Eligibility : (Circular No. 100 of 2017)

Faculty of Humanities

(1) Arts & Fine Arts Bachelor's Degree

1. First Year B.A.
- Higher Secondary School Certificate (10+2) or its equivalent Examination with English as a passing subject.
 - Three Years Diploma Course (after S.S.C. i.e. 10th Standard), of Board of Technical Education conducted by Government of Maharashtra or its equivalent.
 - Three Years Diploma in Pharmacy Course (after S.S.C. i.e. 10th), of Board of Technical Education conducted by Government of Maharashtra or its equivalent.
 - S.S.C. of 10 years or 11 years with English and Indian Air Force Educational Test for promotion to the rank of Corporal.
 - Trained Teachers Certificate Course, of Inter-State Board of Anglo Indian Education, New Delhi.
 - Intermediate Commerce/Arts examination from the Recognized Board of Secondary Education, M.P. Bhopal with 4 subjects including General English.
 - Diploma in Education with English, of Bureau of Government of Maharashtra.
 - MCVC (minimum competency Vocational Course Government of Maharashtra)

५. Examination:

१. Pattern of examination:

१. Semester

२. Pattern of the question paper:

विद्यापीठ सत्र परीक्षा	७० गुण
अंतर्गत मूल्यमापन	३० गुण
एकूण	१०० गुण

२. Standard of passing: उत्तीर्ण होण्यासाठी विद्यापीठ सत्र परीक्षेत ७० पैकी २८ गुण अनिवार्य, अंतर्गत मूल्यमापनामध्ये ३० पैकी १२ गुण अनिवार्य.

३. Award of class:

1. Percentage to Grades and Grade Points

The following formula may be used to convert marks (%) into letter grades.

Let \bar{X} = mean of % age marks of all student appeared in the paper.

σ = Standard deviation

m = % of marks obtained

Letter grade	Numerical grade	Formula
O (outstanding)	10	$m \geq \bar{X} + 2.5 \sigma$
A+ (Excellent)	9	$\bar{X} + 2.0 \sigma \leq m < \bar{X} + 2.5 \sigma$
A (Very Good)	8	$\bar{X} + 1.5 \sigma \leq m < \bar{X} + 2.0 \sigma$
B+ (Good)	7	$\bar{X} + 1.0 \sigma \leq m < \bar{X} + 1.5 \sigma$
B (Above average)	6	$\bar{X} \leq m < \bar{X} + \sigma$
C (Average)	5	$\bar{X} - 0.5 \sigma \leq m < \bar{X}$
D (Pass)	4	$\bar{X} - \sigma \leq m < \bar{X} - 0.5 \sigma$
F (Fail)	0	$m < \bar{X} - \sigma$
Ab (Absent)	0	

* Minor variations may be adjusted by the individual institution.

६ Structure of Course:

Year	Semester	Core Courses (CC)	Discipline Specific Elective Courses (DSE)	Generic Elective(GE)
F.Y.B.A.	1	CC – 1 A (3)		
	2	CC – 1 B (3)		
S.Y.B.A.	3	CC – 1 C (2)	DSE 1 A (3) DSE 2 A (3)	
	4	CC – 1 D (2) CC – 3 D (1)	DSE 1 B (3) DSE 2 B (3)	
T.Y.B.A.	5	CC – 1 E (2)	DSE 1 C (3) DSE 2 C (3)	
	6	CC – 1 F (2)	DSE 1 D (3) DSE 2 D (3)	GE 2 B (2)

७ Work Load:

१. १ श्रेयांक : १५ तास
२. १ तास : ६० मिनिट
३. १ सत्र : ३ श्रेयांक

८ Subject wise Detail Syllabus & Recommended books:

F.Y.B.A. (प्रथम वर्ष कला)

निवड आधारित श्रेयांक पद्धत (Choice Based Credit System)

पहिले सत्र

विषयाचे नाव : मराठी साहित्य : कथा आणि भाषिक कौशल्यविकास [CC-1 A]

अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे :

१. कथा या साहित्यप्रकाराची ओळख करून देणे.
२. कथा या साहित्यप्रकाराचे स्वरूप, घटक आणि प्रकार यांची ओळख करून देणे.
३. विविध साहित्यप्रवाहांमधील कथा या साहित्यप्रकारातील निवडक कथांचे अध्ययन करणे.
४. भाषिक कौशल्यविकास करणे.

पहिले सत्र :

घटक	तपशील	श्रेयांक	तासिका
१	कथा : स्वरूप आणि वाटचाल कथा : घटक कथा : प्रकार (रचनाप्रकार आणि प्रवाह)	१	१५
२	अभ्यासपुस्तक : समकालीन मराठी कथा अक्षरबंध प्रकाशन, पुणे संपादक : प्रा. डॉ. शिरीष लांडगे, प्रा. डॉ. दिलीप पवार, प्रा. डॉ. संदीप सांगळे	१	१५
३	भाषिक कौशल्यविकास नैसर्गिक : आकलनासह श्रवण अर्जित : संभाषण, वाचन, लेखन, इ-संवाद कौशल्य प्रगत : सारग्रहण, सारांशलेखन	१	१५

संदर्भ ग्रंथ

१. मराठी साहित्य : प्रेरणा आणि स्वरूप, संपादक डॉ. गो. मा. पवार, डॉ. म. द. हातकर्णंगलेकर
२. साहित्यमूल्य आणि अभिरुची, डॉ. गो. मा. पवार
३. काही साहित्यिक : काही साहित्यकृती, डॉ. भीमराव कुलकर्णी
४. साहित्य अध्यापन आणि प्रकार, वा. ल. कुलकर्णी गौरव ग्रंथ, संपादक श्री. पु. भागवत, डॉ. सुधीर रसाळ
५. कथा : संकल्पना आणि समीक्षा, सुधा जोशी, मौज प्रकाशन
६. मराठी कथा : विसावे शतक, संपादक के. ज. पुरोहित, सुधा जोशी

७. व्यावहारिक मराठी, पुणे विद्यापीठ प्रकाशन, पुणे.
८. व्यावहारिक मराठी, डॉ. कल्याण काळे, डॉ. दत्तात्रय पुंडे, निराली प्रकाशन, पुणे.
९. व्यावहारिक मराठी, डॉ. लीला गोविलकर, डॉ. जयश्री पाटणकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
१०. व्यावहारिक मराठी, डॉ. सयाजीराजे मोकाशी, प्रा. रंजना नेमाडे
११. व्यावहारिक, उपयोजित मराठी आणि प्रसारमाध्यमांची कार्यशैली, संपादक डॉ. संदीप सांगळे, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे.
१२. मराठी भाषेची संवाद कौशल्ये (पुस्तक क्र.१ ते ८) य. च. म. मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
१३. व्यावहारिक मराठी, डॉ. ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
१४. नवभारत, व्यावहारिक मराठी विशेषांक, ऑगस्ट – सप्टेंबर, १९८२, प्राज्ञ पाठशाला, वाई.
१५. प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये, य. च. म. मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
१६. कहाणी वर्तमानपत्राची, चंचल सरकार, अनुवाद, दिनकर गांगल, नॅशनल बुक ट्रस्ट.
१७. वैखरी, भाषा आणि भाषा व्यवहार, अशोक केळकर
१८. प्रसारमाध्यमे आणि मराठी भाषा, संपादक डॉ. भास्कर शेळके.
१९. व्यावहारिक मराठी भाषा, शरदिनी मोहिते
२०. व्यावहारिक आणि उपयोजित मराठी, डॉ. मनोहर रोकडे
२१. व्यासपीठ, डॉ. महादेव वाळुंज, अक्षरमानव प्रकाशन, पुणे.
२२. मराठी भाषा उपयोजन आणि सर्जन, प्रा. सुहासकुमार बोबडे
२३. पारिभाषिक संज्ञा कोश (इंग्लिश - मराठी) डॉ. स्नेहल तावरे.
२४. भाषांतर मीमांसा, कल्याण काळे, अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
२५. व्यावहारिक मराठी, संपादक डॉ. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
२६. उपयोजित मराठी, डॉ. केतकी मोडक, प्रा. सुजाता शेणई, संतोष शेणई
२७. व्यावहारिक मराठी, प्रकाश परब, मिथुन प्रकाशन, १८८९,डॉंबिवली (पूर्व)
२८. भाषा संचालनालय, महाराष्ट्र शासनाने प्रकाशित केलेले विविध कोश
२९. साहित्यिक गौरी देशपांडे, महादेव वाळुंज.
३०. बाबुराव बागुलांच्या कथेतील दलित स्त्री, राजाभाऊ भैलुमे.
३१. दलित व दलितेतरांची कथा : एक अभ्यास, श्रीराम गडकर
३२. <https://www.maayboli.com/node/62738>

३३. https://m.maharashtratimes.com/editorial/samwad/predictive-reviews-of-rural-problems/amp_articles/68120291.cms
३४. <https://marathi.pratilipi.com/>
३५. <https://www.youtube.com/watch?v=uMMRRXj-54Q&feature=youtu.be>
३६. https://mr.m.wikipedia.org/wiki/%E0%A4%97%E0%A5%8C%E0%A4%B0%E0%A5%80_%E0%A4%A6%E0%A5%87%E0%A4%B6%E0%A4%A%E0%A4%BF%E0%A4%82%E0%A4%A1%E0%A5%87
३७. <https://www.bbc.com/marathi/india-43021905>
३८. <https://www.loksatta.com/lekh-news/indian-women-authors-gauri-deshpande-chaturang-anniversary-issue-1761601/>
३९. https://mr.m.wikipedia.org/wiki/%E0%A4%AD%E0%A4%BE%E0%A4%B8%E0%A5%8D%E0%A4%95%E0%A4%B0_%E0%A4%9A%E0%A4%82%E0%A4%A6%E0%A4%A8%E0%A4%B6%E0%A4%BF%E0%A4%B5

दुसरे सत्र

विषयाचे नाव : मराठी साहित्य : एकांकिका आणि भाषिक कौशल्यविकास [CC-1 A]

अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे :

१. एकांकिका या साहित्यप्रकाराची ओळख करून देणे.
२. एकांकिका या साहित्यप्रकाराचे स्वरूप, घटक आणि प्रकार यांची ओळख करून देणे.
३. मराठी साहित्यातील निवडक एकांकिकांचे अध्ययन करणे.
४. भाषिक कौशल्यविकास करणे.

घटक	तपशील	श्रेयांक	तासिका
१	एकांकिका : स्वरूप एकांकिका : घटक एकांकिका : संहितामूल्य व प्रयोगमूल्य	१	१५
२	अभ्यासपुस्तक : मराठी एकांकिका (विठ्ठल तो आला आला – पु. ल. देशपांडे, हंडाभर चांदण्या – दत्ता पाटील) पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे संपादक : प्रा. डॉ. शिरीष लांडगे, प्रा. डॉ. बाळकृष्ण लळीत, प्रा. डॉ. भास्कर ढोके	१	१५
३	भाषा उपयोजनाची विविध आविष्कार रूपे संवादलेखन कल्पनाविस्तार घोषवाक्य लेखन भाषांतर	१	१५

संदर्भ ग्रंथ

१. एकांकिका वाटचाल, संपादक श्री. रं. भिडे व इतर, सोमव्या पब्लिकेशन, मुंबई, १९६९.
२. निवडक मराठी एकांकिका, संपादक सुधा जोशी, साहित्य अकादमी, दिल्ली, १९८३.
३. निवडक एकांकिका, वि.भा. देशपांडे, १९७७.
४. सर्वोत्कृष्ट मराठी एकांकिका, प्रभाकर नारायण परांजपे, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे, १९४८.
५. मराठी एकांकिका तंत्र व विकास, श्री. रं. भिडे, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे.
६. एकांकिका विचार आणि सर्वोत्तम एकांकिका, जयंत पवार व इतर, नेहरू सेंटर प्रकाशन, मुंबई १९९३.
७. टॅक्स फ्री आणि इतर एकांकिका (प्रस्तावना), चंद्रशेखर फणसळकर, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे १९९५.
८. समग्र एकांकिका भाग १ व २, विजय तेंडुलकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २००४.
९. चतुरंग सवाई एकांकिका, संपादक चतुरंग परिवार, १९८८-२०१२ रौप्यमहोत्सवी वाटचाल विशेषांक.
१०. <https://www.youtube.com/watch?v=0fnZMG8zdpk>

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप : पहिले आणि दुसरे सत्र

विद्यापीठ सत्र परीक्षा		
वेळ : ३ तास	घटकनिहाय प्रश्न तपशील	गुण : ७०
प्रश्न क्रमांक		गुण
प्रश्न १ ला	२ पैकी १ प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी १५० शब्दांपर्यंत (घटक १)	१०
प्रश्न २ रा	४ पैकी २ प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी १५० शब्दांपर्यंत (घटक २)	२०
प्रश्न ३ रा	२ पैकी १ प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी ३०० शब्दांपर्यंत (घटक २)	२०
प्रश्न ४ था	४ पैकी २ प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी १५० शब्दांपर्यंत (घटक ३)	२०
सत्र परीक्षा एकूण गुण		७०
अंतर्गत मूल्यमापन		
लेखी परीक्षा (घटक २)		२०
प्रकल्प / गटचर्चा / गृहपाठ / चर्चासत्र / उपक्रम सहभाग / अभ्यासभेट (घटक ३)		१०
अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण		३०
सत्र परीक्षा आणि अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण		१००
अंतर्गत मूल्यमापनाचे नियोजन महाविद्यालयाने करावे. विद्यापीठाच्या निर्देशानुसार विहित मुदतीत गुण विद्यापीठाकडे पाठवावे.		
विद्यार्थ्यांचे अंतर्गत मूल्यमापनविषयक लेखन / तपशील विद्यापीठाच्या निर्देशानुसार, विहित कालावधीपर्यंत महाविद्यालयाकडे जमा असणे आवश्यक आहे.		

F.Y.B.A. (प्रथम वर्ष कला)

निवड आधारित श्रेयांक पद्धत (Choice Based Credit System)

पहिले सत्र

पर्यायी अभ्यासक्रम

विषयाचे नाव : व्यावहारिक व उपयोजित मराठी भाग १ [CC-1 A]

अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे :

१. संज्ञापनातील भाषेची भूमिका, विविध भाषिक आविष्कारांचे स्वरूप समजावून घेणे. भाषिक कौशल्यांची क्षमता विकसित करणे.
२. भाषिक कौशल्यांचे विविध आविष्कार आणि संपर्कमाध्यमे यांचा परस्परसंबंध समजावून घेणे व उपयोजन करणे.
३. मराठीचा कार्यालयीन, व्यावसायिक कामकाजात भाषेचे उपयोजन, गरज व स्वरूप या विशेषांची माहिती करून घेणे.
४. कार्यालयीन, व्यावसायिक भाषाव्यवहारासाठी आवश्यक लेखनकौशल्याचे संपादन व उपयोजन करणे.

घटक	तपशील	श्रेयांक	तासिका
१	१. जीवन व्यवहारातील भाषेचे स्थान : भाषा स्वरूप व व्याख्या, आविष्काराचे प्रकार, मौखिक व लिखित.जीवनक्षेत्रे व भाषा उपयोजन २. भाषिक कौशल्ये : १. नैसर्गिक - आकलनसह श्रवण, २. अर्जित - संभाषण, वाचन व लेखन	१	१५
२	१. अर्जलेखन- विनंती अर्ज, नोकरीसाठी अर्ज, तक्रार अर्ज, माहितीच्या अधिकारातील अर्ज. २. निबंध लेखन - वर्णनात्मक, चर्चात्मक आणि ललित (प्रत्यक्ष निबंधलेखन करणे अपेक्षित)	१	१५
३	प्रगत भाषिक कौशल्ये : १. सारांश लेखन २. सारग्रहण ३. भाषांतर (प्रत्यक्ष लेखन करणे अपेक्षित)	१	१५

दुसरे सत्र
पर्यायी अभ्यासक्रम

विषयाचे नाव : व्यावहारिक व उपयोजित मराठी भाग १ [CC-1 A]

घटक	तपशील	श्रेयांक	तासिका
१	संवाद लेखन : १. विविध माध्यमांसाठी होणारे संवाद. २. सुचविलेल्या प्रसंगावर आधारित संवाद लेखन ३. ई-संवाद (ई-मेल)	१	१५
२	भाषांतर : १. भाषांतर म्हणजे काय ? भाषांतर शास्त्र की कला ? २. भाषांतराची आवश्यकता, भाषांतर करताना येणाऱ्या अडचणी. ३. भाषांतर आणि रूपांतर, लक्ष्यनिष्ठ आणि मूलनिष्ठ भाषांतर. ४. इंग्लिश उताऱ्याचे मराठी अथवा हिंदी भाषांतर.	१	१५
३	उपयोजित मराठीची आविष्कार रूपे : १. टिप्पणी लेखन २. इतिवृत्त लेखन ३. घोषणा पत्रक ४. हस्तपत्रक ५. घडीपत्रक ६. स्मरणपत्र ७. स्मरणिका निर्मितीचा आराखडा ८. आशयलेखन (Content Writing) ९. जाहिरात लेखन.	१	१५

संदर्भ ग्रंथ

१. व्यावहारिक मराठी, पुणे विद्यापीठ प्रकाशन, पुणे.
२. व्यावहारिक मराठी, डॉ. कल्याण काळे, डॉ. दत्तात्रय पुंडे, निराली प्रकाशन, पुणे.
३. व्यावहारिक मराठी, डॉ. लीला गोविलकर, डॉ. जयश्री पाटणकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
४. व्यावहारिक मराठी, डॉ. सयाजीराजे मोकाशी, प्रा. रंजना नेमाडे
५. व्यावहारिक मराठी, डॉ. ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
६. प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये, य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
७. कहाणी वर्तमानपत्राची, चंचल सरकार अनुवाद, दिनकर गांगल, नॅशनल बुक ट्रस्ट
८. द्विभाषी व्यावहारिक शब्दकोश (इंग्लिश - मराठी) गणेश ओतुरकर
९. प्रसारमाध्यमे आणि मराठी भाषा, संपादक डॉ. भास्कर शेळके.

१०. व्यावहारिक मराठी भाषा, शरदिनी मोहिते
११. भाषांतर मीमांसा, डॉ. कल्याण काळे
१२. व्यावहारिक, उपयोजित मराठी आणि प्रसारमाध्यमे, संपादक डॉ. संदीप सांगळे
१३. व्यावहारिक आणि उपयोजित मराठी, डॉ. मनोहर रोकडे
१४. मराठी भाषा उपयोजन आणि सर्जन, प्रा. सुहासकुमार बोबडे
१५. उपयोजित मराठी, डॉ. केतकी मोडक, प्रा. सुजाता शेणई, संतोष शेणई
१६. व्यावहारिक मराठी, प्रकाश परब
१७. व्यावहारिक मराठी, संपादक डॉ. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
१८. निबंध : शास्त्र व कला, डॉ. प्र. न. जोशी
१९. निबंध व लेखन, निर्मला किराणे.
२०. भाषांतरमीमांसा, संपादक डॉ. रमेश वरखेडे, य. च. म. मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप : पहिले आणि दुसरे सत्र

विद्यापीठ सत्र परीक्षा		
वेळ : ३ तास	घटकनिहाय प्रश्न तपशील	गुण : ७०
प्रश्न क्रमांक		गुण
प्रश्न १ ला	४ पैकी २ प्रश्नांची उत्तरे लिहिणे. (घटक १)	२०
प्रश्न २ रा	४ पैकी २ प्रश्नांची उत्तरे लिहिणे. (घटक २)	२०
प्रश्न ३ रा	४ पैकी २ प्रश्नांची उत्तरे लिहिणे. (घटक ३)	३०
सत्र परीक्षा एकूण गुण		७०
अंतर्गत मूल्यमापन		
लेखी परीक्षा		२०
प्रकल्प / गटचर्चा / गृहपाठ / चर्चासत्र / उपक्रम सहभाग / अभ्यासभेट		१०
अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण		३०
सत्र परीक्षा आणि अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण		१००
अंतर्गत मूल्यमापनाचे नियोजन महाविद्यालयाने करावे. विद्यापीठाच्या निर्देशानुसार विहित मुदतीत गुण विद्यापीठाकडे पाठवावे.		
विद्यार्थ्यांचे अंतर्गत मूल्यमापनविषयक लेखन / तपशील विद्यापीठाच्या निर्देशानुसार, विहित कालावधीपर्यंत महाविद्यालयाकडे जमा असणे आवश्यक आहे.		

SAVITRIBAI PHULE PUNE UNIVERSITY

(formerly University of Pune)

F. Y. B. A. Political Science

Syllabus

(Semester & Choice Based Credit System)

(To be implemented from the Academic Year, 2019-20)

Savitribai Phule Pune University
F. Y. B. A. Political Science
(CBCS pattern to be implemented from 2019-2020)
G-1 General Paper
INTRODUCTION TO INDIAN CONSTITUTION
Total Credits : 03

Objectives

The contents of this course are designed with the following objectives:

1. To acquaint students with the important features of the Constitution of India and with the basic framework of Indian government.
2. To familiarize students with the working of the Constitution of India.

Semester-I	Period
Unit 1: Making of the Indian Constitution	12
a) Historical Background	
b) Constituent Assembly	
c) Preamble	
d) Salient Features	
Unit 2: Fundamental Rights, Duties and Directive Principles	12
a) Fundamental Rights	
b) Fundamental Duties	
c) Directive Principles of State Policy	
Unit 3: Federalism	12
a) Salient Features of Indian Federalism	
b) Centre - State Relations	
c) Issues of Conflict (Water and Border Issues)	
Unit 4: Constitutional Amendments: Scope and Limitations	12
a) Constitutional Provisions	
b) Major Constitutional Amendments (42, 44 & 86)	
c) Basic Structure of the Indian Constitution	
Semester- II	
Unit5: Legislature	12
a) Union Legislature – Structure, Powers and Role	
b) State Legislature – Structure, Powers and Role	
Unit6: Executive	12
a) Union Executive – i) President and Vice President – Powers, Functions and Role	
ii) Prime Minister - Powers, Functions and Role	
iii) Council of Minister – Powers and Functions and Role	
b) State Executive-	
i) Governor - Powers, Functions and Role	
ii) Chief Minister – Powers, Functions and Role	
iii) Council of Minister – Powers and Functions and Role	

Unit7: Judiciary	12
a) Supreme Court : Powers and Functions	
b) High Court : Powers and Functions	
c) Judicial Review and Judicial Activism	
Unit8: Electoral System	12
a) Election Commission:Composition, Functions and Role	
b) Chief Election Commissioner	
c) Electoral reforms	

References:

- 1) Austin Granville, 1999, *The Indian Constitution: Cornerstone of a Nation*, Oxford, Oxford University Press.
- 2) Austin Granville, 2003, *Working a Democratic Constitution: The Indian Experience*, Delhi, Oxford University Press.
- 3) आवटे श्रीरंजन व राही शुती गणेश, 2019, *आपलं आयकार्ड*, पुणे, द युनिक अॅकॅडमी पब्लिकेशन,
- 4) Basu D.D., 2018, *Introduction to the Constitution of India*, New York, LexisNexis.
- 5) Brass Paul., 1994, *The Politics of Indian Since Independence*, Cambridge, Cambridge University Press,
- 6) बाचल वि. म., 2004, *भारतीय राज्यघटना आणि राजकीय व्यवहार*, पुणे, के सागर पब्लिकेशन.
- 7) भोळे भा.ल., 2015, *भारतीय गणराज्याचे शासन आणि राजकारण*, नागपूर, पिंपळापुरे प्रकाशन,.
- 8) चपळगावकर नरेंद्र, 2002, *राज्यघटनेचे अर्धशतक*, मुंबई, मौज प्रकाशन.
- 9) जाधव तुकाराम व शिरापुरकर महेश, 2012, *भारतीय राज्यघटना व घटनात्मक प्रक्रिया*, पुणे, द युनिक अॅकॅडमी पब्लिकेशन
- 10) घांग्रेकरचिं. ग . 1997, *भारतीयराज्यघटना*, नागपूर, मंगेश प्रकाशन.
- 11) Jha Rajesh, 2012, *Fundamentals of Indian Political System*. Delhi, Dorling Kindersley (India) Pvt Ltd, Pearson Education Society.
- 12) कांबळे बाळ, वकील अलिम व देवरे पी. डी., 2012, *भारताची राज्यघटना, राजकारण व कायदा*, पुणे, डायमंड प्रकाशन.
- 13) कश्यप सुभाष, (अनुवाद न. ब. पाटील), 2001, *आपली संसद*, नॅशनल बुक ट्रस्ट इंडिया
- 14) नांदेडकर व. गो., 2011, *भारतीय राज्यघटना आणि राज्यव्यवहार*, पुणे, डायमंड प्रकाशन.
- 15) पाटील बी.बी., 2016, *भारतीय शासन आणि राजकारण*, कोल्हापूर, फडके प्रकाशन.
- 16) साठे सत्यरंजन, 1998, *भारताच्या राज्यघटनेची ५० वर्षे*, पुणे, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन.
- 17) व्होरा राजेंद्र व पळशीकर सुहास, 2010, *भारतीय लोकशाही: अर्थ आणि व्यवहार*, पुणे, डायमंड प्रकाशन.

Savitribai Phule Pune University
F. Y. B. A. Political Science
(CBCS pattern to be implemented from 2019-2020)
G-1 General Paper (Optional)
AN INTRODUCTION TO THE CONSTITUTION OF UNITED STATES OF
AMERICA
Total Credits : 03

Objectives

To acquaint students with the important features of the Constitution of the United States of America and the basic framework of government of the USA

Semester – I	Period
Unit: 1 Making of the U.S. Constitution	12
a) Historical Background	
b) Preamble	
c) Salient Features	
Unit: 2 Federal System	12
a) Features	
b) State Autonomy	
c) Relations between the Federal Government and the States	
Unit: 3 Fundamental Rights	12
a) Nature of Fundamental Rights	
b) Development of Fundamental Rights	
Unit: 4 Constitutional Amendments	12
a) Constitutional Provisions	
b) Important Amendments (15& 22)	

Semester - II

Unit: 5 Legislature	12
a) Structure	
b) Powers	
c) Role	
Unit: 6 Executive	12
a) President: Powers and Functions	
b) Vice President: Powers and Functions	
c) Secretary: Powers and Functions	
Unit: 7 Judiciary	12
a) Structure i) Federal Court ii) State Court	
b) Powers and Functions	
c) Judicial Review	
Unit: 8 Federal Election Commission	12
a) Structure	
b) Functions	
c) Role	

Readings

1. काळे अशोक, 1984, अमेरिकेची राज्यव्यवस्था, नागपूर विश्वभारती प्रकाशन.
2. पळशीकर सुहास व सुमंतयशवंत, 1988, अमेरिकेचे शासन, पुणे, निराली प्रकाशन
3. Wheare.K.C, 1980, Federal Government, 4th edn., Oxford and New York, Oxford University Press.
4. Wilson. James., 2014, *American Government*, 14th edn., Wadsworth Publishing Boston Massachusetts, USA.
5. चांग्रेकर चिं. ग. व घनवटे अरुण, 1996, आधुनिक राजकीय व्यवस्था, (इंग्लंड-अमेरिका-स्विट्झर्लंड) नागपूर, मंगेश प्रकाशन

SAVITRIBAI PHULE PUNE UNIVERSITY

(formerly University of Pune)

F.Y.B.A. in Economics

SYLLABUS

(Credit and Semester System)

(To be implemented from the Academic Year, 2019-20)

F.Y.B.A. Economics

G-1 Indian Economic Environment

Annexure –II

- 1) Title of the course:

Class: F.Y.B.A.

Subject: Economics.

Title: Year of Implementation: From June - 2019

- 2) Preamble of the syllabus:

The proposed curriculum is with an objective to enhance the existing syllabus, make it contextual as well as applicable and to incorporate all the latest changes in the national economy. The board examined the short comings of the existing syllabus and expressed the need to change it. While doing so the board analyzed other curricula of existing universities in respective subjects in terms of content, relevance, quality and pattern of teaching that has been synthesized in the present proposal. While framing the draft of syllabus, guidance from industrial experts and professionals was sought.

The present era is that of structural transformation especially within the country. Moreover fast changing international scenario and approach of other countries towards our human resource makes it mandatory for the educational system to impart latest knowledge to our students, so that they are prepared to merge themselves in the challenging economic and corporate environment.

Hence, a change in the paper and restructuring of syllabus becomes imperative. The syllabus needs to be holistic in nature. It should be contextual and clear the basics of economics but at the same time it should teach application of the theories in day to day life.

In the modern world, competition is an inseparable part of our lives. To inculcate a competitive spirit among the students, the syllabus should include all the recent advancement with in and out of the country with its pros and cons.

- 3) Objectives of the paper
-

- To familiarize the students with the recent developments in the Indian Economy
- To provide the students with the background of the Indian Economy with focus on contemporary issues like economic environment.
- To help the students to prepare for varied competitive examinations
- To enable students to understand and comprehend the current business scenario, agricultural scenario and other sectorial growth in the Indian context. To make the student aware of the developments such as MSMEs, Digital Economy, E-Banking, BPO & KPO, etc.

Programme Outcome:

- Ability to develop an understanding of the economic environment and the factors affecting economic environment.
- Ability to develop awareness on the various new developments in the different sectors of an economy – agriculture, industry, services, banking, etc.
- Ability to compare and contrast Indian Economy with other world economies.
- At the end of the course, the student should be able discuss and debate on the various issues and challenges facing the Indian Economic Environment.

4) Introduction:

Semester system with the pattern of 70:30

5) Eligibility:

Students who have passed 12th standard from any stream with minimum 35% of marks in all the subjects. (as per the rule of affiliating SPPU)

6) Examination:

A) Pattern of examination: 70:30

- i) Internal university examination of 70 marks with internals of 30 marks
- ii) Pattern of question paper: pattern for 70 marks
 - Question Number 1: 8 questions to be answered out of 10 with total marks 16
 - Question Number 2: 4 questions to be answered out of 6 with total marks of 16
 - Question Number 3: 3 questions to be answered out of 4 with total marks of 18
 - Question Number 4: 2 questions to be answered out of 3 with total marks of 20
- iii) Duration for 70 marks: 3 Hrs

iv) Pattern for 30 marks:

- Internal exam (20 marks)
- PPT (oral or poster)/ Project work/Assignments/visits (10 marks)

v) Unit wise classification of marks

Unit	Name of the Chapter	Distribution of marks
Semester 1		
Unit 1	Introduction	23
Unit 2	Agricultural Environment	23
Unit 3	Industrial Environment	24
Total		70
Semester 2		
Unit 1	Service Sector Environment	20
Unit 2	Banking Environment	25
Unit 3	Overview of Indian economy	25
Total		70

B) Standard of Passing:

To pass, the candidate must obtain at least 40% in individual subjects, in internal assessment and in university examination each in all the papers.

C) ATKT rules

As per the rules of SPPU, a student can have maximum two papers as backlog and go to second year.

D) Award of Class:

- Those successful candidates who obtained 40 % and above of the total aggregate marks in all subjects for internal assessment and university examination taken together at one and same sitting, shall be placed in Pass Class.
 - Those successful candidates who obtained 50 % and above of the total aggregate marks in all subjects for internal assessment and university examination taken together at one and same sitting, shall be placed in Second Class.
 - Those successful candidates who obtained 55 % and above of the total aggregate marks in all subjects for internal assessment and university examination taken together at one and same sitting, shall be placed in Higher Second Class.
-

- iv. Those successful candidates who obtained 60 % and above of the total aggregate marks in all subjects for internal assessment and university examination taken together at one and same sitting, shall be placed in First Class.
- v. Those successful candidates who obtained 70 % and above of the total aggregate marks in all subjects for internal assessment and university examination taken together at one and same sitting, shall be placed in First Class with

E) External students:

The students who appear for the examinations without attending any college and take admission in the university as external students will be considered as external students.

F) Setting of question paper/pattern of question paper

Question papers will be set by the panel of paper setters appointed by Savitribai Phule Pune University.

G) Verification/ revaluation

Verification and or revaluation will be done by panel appointed by Savitribai Phule Pune University.

7) Structure of the course

a) Compulsory paper:

Only one paper will be given without and optional subject

b) Optional paper

No subjects are optional.

c) Medium of instructions:

Medium of instruction for the paper will be both Marathi and English.

Structure of the entire course

BA Economics			
FY	G1	Indian Economic Environment	2019-20
SY	G2	Financial System	2020-21
SY	S1	Micro Economics	2020-21
SY	S2	Macro Economics	2020-21
TY	G3	Public Finance	2021-22
TY	S3	International Economics	2021-22
TY	S4	Economics of Development	2021-22

8) Equivalence of previous syllabus with the proposed syllabus

The revised syllabus has changes in the name of the paper, topics and sub topics offered as compared to the old syllabus. The paper will make the syllabus more comprehensive and modified to suitably align with the changing Indian scenario. The paper will set an apt background for students to comprehend knowledge of economics in their academic career and apply the knowledge in their life.

9) University terms

Academic calendar of the affiliating university will be followed.

10) Subject wise detail syllabus

Semester 1		
Units	Name and sub titles of the Chapter	No of lectures
Unit 1	Introduction	16
	1.1 Meaning, Factors affecting Economic Environment- Economic, Political, Technological, Social & Cultural	08
	1.2 Challenges to Indian Economy: Natural Resources, Energy Resources, Education, Health, Environment	04
	1.3 Comparison of Indian Economy with the World Economy- Population, Agriculture, Industry and Service Sector	04
Unit 2	Agricultural Environment	16
	2.1 Role of Agriculture in Indian Economy	04
	2.2 Challenges to Indian Agriculture-Productivity, Rural Credit, Marketing, Rural Entrepreneurship	08
	Recent Trends in Indian Agriculture: Cropping pattern, Technology, Crop Insurance, Water Management, Agri-Business	04
Unit 3	Industrial Environment	16
	3.1 Role of Industry in Indian Economic Development	04
	3.2 Industrial Policy Resolution, 1991- Liberalization, Privatization and Globalization (LPG)	03
	3.3 Challenges to Indian Industry-Labour & Employment, Regional Imbalance, Finance, Technology	03
	3.4 Micro, Small and Medium Enterprises (MSME)- Definition & Role	03
	3.5 Recent trends in Indian Industry- Indian Multinationals & New Policies	03
Semester 2		
Unit 1	Service Sector Environment	12
	1.1 Role and Growth of Service Sector in Indian Economy	02

	1.2 Challenges to Indian Service sector- Business-based & Knowledge-based Sector, Education sector, Health sector, Insurance, Tourism, Banking	06
	1.3 Recent Trends in Indian Service Sector- Digital Economy, E-Commerce, E- Finance	04
Unit 2	Banking Environment	18
	2.1 Banking- Definition, Functions, Changing Structure of Banking in India- New Private Banks, Small Banks, Payment Banks	08
	2.2 Bank Accounts- Types, Procedure and Operation of Accounts	05
	2.3 Recent Trends in Indian Banking Environment- E-Banking, E- Wallets, Bank Mergers and Amalgamations	05
Unit 3	Overview of Indian economy	18
	3.1 Challenges of Indian Economy- Poverty, Employment, Inequality, Informal Sector	09
	3.2 Policy Measures (Two-Three recent Programmes)- Poverty Alleviation Programmes; Employment Generation Programmes; Agriculture Development Programmes, Skill Development Programmes	09

11) Recommended books

Semester I: Basic Reading List

- Agrawal A.N., Problems of Development & Planning, (Latest Edition)
- Ashwani Mahajan, 'Indian Economy' S. Chand & Company Ltd., New Delhi.
- Cherunilam Francis, 'Business Environment-Text and Cases' Himalaya Publishing House(Latest Edition)
- Faisal Ahmed 'Business Environment: Indian and Global Perspective' PHL Learning Pvt. Ltd. (Latest Edition)
- Fernando A.C. (2014) 'Business Environment' Pearson Education,
- Misra & Puri, 'Business Environment', Himalaya Publication House, Mumbai. (Latest Edition)
- Misra & Puri, 'Indian Economy', Himalaya Publication House, Mumbai. (Latest Edition)

Recommended Reading

- Asian Development Bank (2009) 'Urban Poverty in India' BS Books

- Amit Kumar (2013) 'SMEs in India in post-1990s Era: Challenges and Opportunities', LAP Lambert Academic Publishing
- Das Keshab (2011) 'Micro and Small Enterprises in India: The Era of Reforms' Routledge India
- Gopal and Suman Banhri (2013) Indian Economy Performance and Policies. Pearson Publication Delhi.
- C.S.Prasad(2006) 'Sixtyyears of IndianAgriculture' New Century Publication, NewDelhi
- Indian Institute of Banking and Finance (2011) 'Small and Medium Enterprises in India' Taxmann
- Jaya PrakashPradhan (2008) 'Indian Multinational in the World Economy: Implications for Development', Bookwell Publications
- JagdishBhagwati, ArvindPangariay (2013) 'Reforms and Economic Transformation in India' OUP
- MohantyPrasanna (2014) 'Cities and Public Policy' Sage Publications
- Prakesh B.A. (2011) The Indian Economy Since 1991 Economic Reforms and performance, Pearson Publication Delhi.
- Thorat S. K (2008) 'Reservation in Private Sectors' Rawat Publications, ND

Semester II: Basic Reading List

- Agrawal A.N., Problems of Development & Planning, (Latest Edition)
- Ashwani Mahajan, 'Indian Economy' S. Chand & Company Ltd., New Delhi.
- Cherunilam Francis, 'Business Environment-Text and Cases' Himalaya Publishing House(Latest Edition)
- Faisal Ahmed, 'Business Environment: Indian and Global Perspective' PHL Learning Pvt. Ltd. (Latest Edition)
- Fernando A.C. (2014) 'Business Environment' Pearson Education,
- Misra& Puri, 'Business Environment', Himalaya Publication House, Mumbai. (Latest Edition)
- Pathak, Bharati [2009] 'The Indian Financial System', 'Pearson Education Publication, New Delhi.

F.Y.B.A. HISTORY

Under the Faculty of Humanities

Total Credits: 03

Semester-I Early India: From Prehistory to the Age of the Mauryas

Objectives:

The history of Early India is a crucial part of Indian history. It is a base for understanding the entire Indian history. The course is aimed at helping the student to understand the history of early India from the prehistoric times to the age of the Mauryas. It attempts to highlight the factors and forces behind the rise, growth and spread of civilization and culture of India along with the dynastic history. It also attempts to help the students to understand the contribution of Early Indians to polity, art, literature, philosophy, religion and science and technology. It also aims to foster the spirit of enquiry among the students by studying the major developments in early Indian history.

Unit I: Early India: Sources and Prehistory

[12]

- (a) Importance of Early History
- (b) Sources and Tools of historical reconstruction – Archaeology (Material remains), Epigraphy (Inscriptions), Numismatics (Coins), Literary Sources, Foreign Accounts
- (c) Palaeolithic, Mesolithic, Neolithic and Chalcolithic Cultures: A Brief Review

Unit II: Harappan Culture: Bronze Age Civilization

[12]

- (a) Geographical Extent, Town Planning, Trade, Religious Practices
- (b) Art, Crafts and Technology: Pottery, Seals, Beads, Images, Terracotta Figurines
Metallurgy, Script and Decline

Unit III: Vedic Culture, Religious Protest: Jainism and Buddhism

[12]

- (a) Vedic and Later Vedic Culture: Original home, Tribal Polity, Social Divisions, Rituals and Philosophy
 - (b) Jainism and Buddhism: Causes of Origin, Doctrines, Contributions and Importance
-

Unit IV: Emergence of the Mahajanpadas and the Age of the Mauryas

[12]

- (a) The Mahajanpadas, Rise and Growth of the Magadhan Empire
- (b) The Age of the Mauryas: Chandragupta, Ashoka and his policy of Dhamma
- (c) The Mauryan Administration, Economy, Decline and Significance

Semester-II

Early India: Post Mauryan Age to the Rashtrakutas

Objectives:

The history of India after the Mauryas is very important to understand the developments in early India after the Mauryas, which finally led to the transition to medieval India. The course is aimed at introducing the students to the developments in different parts of India through a brief study of regional kingdoms up to the tenth century C.E. It attempts to highlight the consequences of the foreign invasions, particularly on the polity, economy, society and art and architecture. The attempt is also to instill the spirit of enquiry among the students.

Unit I: Central Asian Contacts and the Age of the Shung-Satvahanas [12]

- (a) The Indo-Greeks, The Shakas, The Parthians, The Kushanas: Economy, Society, Religion and Culture
- (b) The Age of Shung-Satvahanas: Polity and Administration, Society, Economy, Culture

Unit II: Early History of South India [12]

- (a) Period of Sangam Literature –Society and Culture, early polities
- (b) Economy: Towns, Trade and Crafts

Unit III: North India: Gupta and Harshvardhan [12]

- (a) The Gupta Empire – Brief Political History, Administration, Society, Trade, Science and Technology
- (b) Harshvardhan: Administration, Religion, Education

Unit IV: Regional Kingdoms: A Brief History [12]

- (a) The Chalukyas, Pallavas, Pandya - Struggle for Supremacy over Peninsular India
- (b) Rashtrakutas, Palas, Parmaras- Tripartite Struggle
- (c) Literature, Religion, Art and Architecture

Savitribai Phule Pune University Pune

Syllabus in History for FYBA under CBCS from the Academic Year 2019-20

Under the Faculty of Humanities

Total Credits: 03

Semester-I Early India: From Prehistory to the Age of the Mauryas

प्रारंभिक भारत: प्रागैतिहासिक काळ ते मौर्यकाळ

उद्दिष्ट्ये:

प्रारंभिक भारताचा इतिहास हा एकूणच भारतीय इतिहासाचा अतिशय महत्वाचा भाग आहे. कारण तो संपूर्ण भारतीय इतिहासाचे योग्य आकलन करण्यासाठी मूलाधार आहे. हा पेपर विद्यार्थ्यांना प्रागैतिहासिक काळ ते मौर्य काळापर्यंतच्या इतिहासाचे आकलन होण्याच्या उद्देशाने तयार केलेला आहे. भारतीय सभ्यता आणि संस्कृती तसेच राजकीय घराणी यांच्या उदय आणि विकासाला कारणीभूत असणाऱ्या घटकांवर प्रकाश टाकण्याचा प्रयत्न केलेला आहे. विद्यार्थ्यांना राजकीय व्यवस्था, कला, साहित्य, तत्वज्ञान, धर्म, विज्ञान आणि तंत्रज्ञान या विविध महत्वाच्या बाबीसाठी प्रारंभिक काळातील भारतीयांनी दिलेल्या योगदानाचा परिचय करून देण्याचा उद्देश आहे. प्रारंभिक भारतीय इतिहासाच्या अभ्यासाद्वारे विद्यार्थ्यांमधील जिज्ञासू वृत्तीला चालना देण्याचा प्रयत्न केलेला आहे.

घटक I: प्रारंभिक भारत: साधने आणि प्रागैतिहासिक काळ

[12]

- (अ) प्रारंभिक इतिहासाचे महत्त्व
- (ब) इतिहासाची साधने – पुरातत्वीय (भौतिक अवशेष), आलेख (शिलालेख, गुफालेख इ.), नाणकशास्त्र (नाणी), वाङ्मयीन साधने, परकीय प्रवासवर्णने
- (क) पुरापाषाण युग, मध्यपाषाण युग, नवाश्म युग आणि ताम्रपाषाणयुगीन संस्कृती : संक्षिप्त आढावा

घटक II: हडप्पा संस्कृती : कांस्ययुगीन सभ्यता

[12]

- (अ) भौगोलिक विस्तार, नगररचना, व्यापार आणि धार्मिक रीतीरिवाज
- (ब) कला, हस्तकला आणि तांत्रिक ज्ञान : मृदभांडी, मुद्रा, मणी, प्रतिमा, मातीच्या शोभेच्या मूर्ती, धातुकाम, लिपी आणि न्हास

घटक III: वैदिक संस्कृती, धार्मिक विद्रोह : जैन आणि बौद्ध धर्म

[12]

- (अ) वैदिक उत्तर-वैदिक काळातील संस्कृती: मूळ स्थान, जमातींची राज्यव्यवस्था, सामाजिक विभागणी, धार्मिक विधी आणि तत्वज्ञान
- (ब) जैन आणि बौद्ध धर्म: उदयाची कारणे, शिकवण, योगदान आणि महत्व

घटक IV: महाजनपदांचा उदय आणि मौर्यकाळ

[12]

- (अ) महाजनपदे, मगधच्या साम्राज्याचा उदय आणि विकास
- (ब) मौर्य काळ : चंद्रगुप्त मौर्य, सम्राट अशोक आणि त्याचे धर्मविषयक धोरण
- (क) मौर्यांचे प्रशासन, अर्थव्यवस्था, न्हास आणि महत्व

Reference Books: English

1. Thapar Romila, 'A History of India' Vol. I , Penguin Books, New Delhi, 1990
2. Jha D. N., 'Early India: A Concise History' Manohar Publication, New Delhi, 2010
3. Sharma R. S., 'Rethinking India's Past', Oxford University Press, New Delhi, 2009
4. Thapar Romila, 'Early India: From The Origins To A.D. 1300', Penguin Books, 2002
5. Raychaudhari Hemchandra, 'Political History of Ancient India', University of Calcutta, Calcutta, 1923.
6. Kosambi D. D. 'The Culture And Civilization of Ancient India in Historical Outline' Vikas Publication, New Delhi 1993.
7. Thapar Romila, 'Asoka and the Decline of the Mauryas', Oxford University Press, USA, 1998
8. Mahajan V. D., Ancient India, S. Chand & Company Ltd, New Delhi. Reprinted 2019.

9. Basham A. L. 'The Wonder That Was India, Picador- Pan MacMillan, Reprinted, 2004.
10. Dasgupta Uma, 'History of Science, Philosophy and Culture in Indian Civilization', Longman Pearson, New Delhi. 2011
11. Altekar A. S. 'State and Government in Ancient India', Motilal Banarasidas Publishers, Varanasi, 1949.
12. Mujumdar R. C. 'Ancient India', Motilal Banarasidas Publishers, Varanasi, 1952.
13. Daud Ali, 'Passport to the Past Ancient India', Rosen Central Publication, New York, 2009
14. K.A. Nilakanta Sastri, 'History of South India' Oxford University Press, London, 1958
15. Tripathi Ramashankar, 'History of Ancient India', Motilal Banarasidas Publishers, Varanasi, 1942.
16. Gazetteer of India Vol II
17. Gazetteer of Maharashtra
18. Wheeler, Mortimer, 'The Indus Valley Civilization', Cambridge History of India, 1968.
19. Possehl, G.L., 'The Indus Civilization: A Contemporary Perspective', AltaMira Press, 2002.

Reference Books : Marathi

१. कोसंबी डी. डी., 'प्राचीन भारतीय संस्कृती व सभ्यता' डायमंड पब्लिकेशन्स, पुणे, २००६.
२. थापर रोमिला, 'अर्ली इंडिया', अनुवाद, प्रा. र. ना. गायधनी व वासंती फडके, केसागर प्रकाशन, पुणे, २००६.
३. झा डी. एन. 'प्राचीन भारत: एक ऐतिहासिक रूपरेखा', अनुवाद, पारधी मा. कृ. केसागर प्रकाशन, पुणे, २००५.
४. मेहता जे. एल., 'हिस्ट्री ऑफ एन्शंट इंडिया' अनुवाद, काळे एम. व्ही. केसागर प्रकाशन, पुणे, २००८.
५. शर्मा आर. एस., 'प्राचीन भारताचा परिचय' अनुवाद, बिंदा परांजपे, ओरीएंट लॉगमन, मुंबई, २००७.
६. रायचौधरी हेमचंद्र, 'प्राचीन भारताचा राजकीय इतिहास', अनुवाद, प्राचार्य मदाशिव आठवले, मधुसूदन बोपडीकर, डायमंड पब्लिकेशन्स, पुणे, २००६.
७. शर्मा आर. एस., 'एन्शंट इंडिया' अनुवाद वासंती फडके, केसागर प्रकाशन, पुणे, २००९.

८. तांबे- काटदरे, ' प्राचीन भारत' केसागर प्रकाशन, पुणे, २००४.
९. गायधनी र. ना. ' प्राचीन भारताचा इतिहास' अनिरुद्ध पब्लिशिंग हाउस, पुणे, १९९७.
१०. कोलारकर एम. जी. 'प्राचीन भारताचा राजकीय सामाजिक सांस्कृतिक इतिहास- आरम्भापासून १२०५ पर्यंत'
श्री मंगेश प्रकाशन नागपूर.
११. कुलकर्णी ए. आर. 'प्राचीन भारत: संस्कृती आणि इतिहास', क्षेत्रधन प्रकाशन पुणे.
१२. गॅझेट्डीअर ऑफ महाराष्ट्र
१३. शिरगावकर शरावती, 'अशोक आणि मौर्यांचा ङ्हास', महाराष्ट्र ग्रंथनिर्मिती मंडळ.

Semester-II

Early India: Post Mauryan Age to the Rashtrakutas

प्रारंभिक भारत : उत्तर- मौर्यकाळ ते राष्ट्रकुट काळ

उद्दिष्टे:

मौर्येत्तर भारताचा इतिहास हा मौर्य काळानंतरच्या घडामोडी आणि त्यामुळे भारताची मध्ययुगीन काळाकडे आलेली वाटचाल समजावून घेण्यासाठी महत्वाचा आहे. हा पेपर विद्यार्थ्यांना मौर्य काळानंतरच्या प्रादेशिक राज्यांच्या इतिहासाची थोडक्यात ओळख करून देण्याच्या उद्देशाने तयार केलेला आहे. राजकीय व्यवस्था, अर्थव्यवस्था, समाज, कला आणि स्थापत्य यावरील परकीय आक्रमणामुळे झालेले परिणाम यावर प्रकाश टाकण्याचा प्रयत्न यामध्ये केलेला आहे. विद्यार्थ्यांमधील जिज्ञासा वृत्तीला चालना देण्याचाही प्रयत्न याद्वारे करण्यात आला आहे.

घटक I: मध्य आशियाशी संबंध आणि शुंग-सातवाहन काळ [12]

- (अ) भारतीय ग्रीक, शक, पार्थियन, कुषाण: अर्थव्यवस्था, समाज, धर्म आणि संस्कृती
- (क) शुंग-सातवाहन काळ: राजकीय व्यवस्था आणि प्रशासन, समाज, अर्थव्यवस्था, संस्कृती

घटक II: दक्षिण भारताचा प्रारंभिक इतिहास [12]

- (अ) संगम साहित्याचा कालखंड : समाज, संस्कृती आणि प्रारंभिक राजकीय व्यवस्था
- (ब) अर्थव्यवस्था, शहरे, व्यापार आणि हस्तकला

घटक III: उत्तर भारत: गुप्तसाम्राज्य आणि हर्षवर्धन [12]

- (अ) गुप्त साम्राज्य: संक्षिप्त राजकीय इतिहास, प्रशासन, समाज, व्यापार, विज्ञान आणि तंत्रज्ञान
- (ब) हर्षवर्धन: प्रशासन, धर्म आणि शिक्षण

घटक IV: प्रादेशिक राज्ये: संक्षिप्त इतिहास [12]

- (अ) चालुक्य, पल्लव, पंड्या – द्वीपकल्पीय भारतावरील प्रभुत्वाचा संघर्ष
- (ब) राष्ट्रकुट, पाल, परमार – त्रिपक्षीय संघर्ष
- (क) साहित्य, धर्म, कला आणि स्थापत्य

Reference Books: English

1. Jha D. N. 'Revenue System in Post Maurya and Gupta Times', Punthi Pustak, Calcutta, 1967.
2. Thapar Romila, 'A History of India' Vol. I , Penguin Books, New Delhi, 1990
3. Thapar Romila, 'Early India: From The Origins To A.D. 1300', Penguin Books, 2002
4. Sharma R. S., 'Rethinking India's Past', Oxford University Press, New Delhi, 2009
5. Basham A. L. 'The Wonder That Was India, Picador- Pan MacMillan, Reprinted, 2004.
6. Raychaudhari Hemchandra, 'Political History of Ancient India', University of Calcutta, Calcutta, 1923.
7. Kosambi D. D. 'The Culture And Civilization of Ancient India in Historical Outline' Vikas Publication, New Delhi, 1993.
8. Altekar A. S. 'State and Government in Ancient India', Motilal Banarasidas Publishers, Varanasi, 1949.
9. Jha D. N., 'Early India: A Concise History' Manohar Publication, New Delhi, 2010
10. Mujumdar R. C. 'Ancient India', Motilal Banarasidas Publishers, Varanasi, 1952.
11. Mahajan V. D., Ancient India, S. Chand & Company Ltd, New Delhi. Reprinted 2019.
12. Tripathi Ramashankar, 'History of Ancient India', Motilal Banarasidas Publishers, Varanasi, 1942.
13. Daud Ali, 'Passport to the Past Ancient India', Rosen Central Publication, New York, 2009
14. Dasgupta Uma, 'History of Science, Philosophy and Culture in Indian Civilization', Longman Pearson, New Delhi. 2011
15. Gazetteer of India Vol. II
16. Gazetteer of Maharashtra

Reference Books : Marathi

१. झा डी. एन., 'मीर्योत्तर व गुप्तकालीन राजस्व पद्धती' अनुवाद देगलूरकर गो. वं. डायमंड पब्लिकेशन्स, पुणे, २००६.
२. थापर रोमिला, 'अर्ली इंडिया', अनुवाद, प्रा. र. ना. गायधनी व वासंती फडके, केसागर प्रकाशन, पुणे, २००६.
३. कोसंबी डी. डी., 'प्राचीन भारतीय संस्कृती व सभ्यता' डायमंड पब्लिकेशन्स, पुणे, २००६.
४. झा डी. एन. 'प्राचीन भारत: एक ऐतिहासिक रूपरेखा', अनुवाद, पारधी मा. कृ. केसागर प्रकाशन, पुणे, २००५.
५. रायचौधरी हेमचंद्र, 'प्राचीन भारताचा राजकीय इतिहास', अनुवाद, प्राचार्य सदाशिव आठवले, मधुसूदन बोपडीकर, डायमंड पब्लिकेशन्स, पुणे, २००६.
६. शर्मा आर. एस., 'प्राचीन भारताचा परिचय' अनुवाद, विंदा परांजपे, ओरीएंट लॉगमन, मुंबई.
७. शर्मा आर. एस., 'एन्शंट इंडिया' अनुवाद वासंती फडके, केसागर प्रकाशन, पुणे, २००९.
८. मेहता जे. एल., 'हिस्ट्री ऑफ एन्शंट इंडिया' अनुवाद, काळे एम. व्ही. केसागर प्रकाशन, पुणे.
९. तांबे-काटदरे, 'प्राचीन भारत' केसागर प्रकाशन, पुणे, २००४.
१०. कोलारकर एस. जी. 'प्राचीन भारताचा राजकीय सामाजिक सांस्कृतिक इतिहास- आरम्भापासून १२०५ पर्यंत' श्री मंगेश प्रकाशन नागपूर.
११. गायधनी र. ना. 'प्राचीन भारताचा इतिहास' अनिरुद्ध पब्लिशिंग हाउस, पुणे, १९९७.
१२. कुलकर्णी ए. आर. 'प्राचीन भारत: संस्कृती आणि इतिहास', खेहवर्धन प्रकाशन पुणे.
१३. मोरबंचीकर आर. एस., 'सातवाहनकालीन महाराष्ट्र' प्रतिमा प्रकाशन, पुणे. १९९३.
१४. गॅझेट्डीअर ऑफ महाराष्ट्र

SAVITRIBAI PHULE PUNE UNIVERSITY

(formerly University of Pune)

F. Y. B. A. Sociology

Syllabus

(Semester & Choice Based Credit System)

(To be implemented from the Academic Year, 2019-20)

Savitribai Phule Pune University

F. Y. B. A. Sociology

(w.e.f. June 2019-20)

Total Credits : 03

Semester – I

Introduction to Sociology

Semester – II

Sociology: Social Institutions and Change

F. Y. B. A. Sociology

(CBCS pattern to be implemented from 2019-2020)

G-1 General Paper

Total Credits : 03

Semester – I

Introduction to Sociology

Objectives:

1. To understand the social context of emergence of Sociology.
2. To introduce basic sociological concepts and subject matter and perspectives of Sociology
3. To familiarize students with new avenues in Sociology.

I. Emergence of Sociology as a Discipline. (16)

- a. Emergence of Sociology - Western and Non-Western background, Enlightenment (French and industrial Revolution)
- b. Definitions, Nature (Scientific and Humanist) and subject matter of Sociology.
- c. Sociological Imagination: Beyond Commonsense
- d. Diverse fields and career opportunities in Sociology.

II. Basic Concepts in Sociology. (12)

- a. Society: Definitions, Characteristics and Changing Types of Society (Gathering and Hunting, Agriculture, Industrial and Neo Liberal).
- b. Groups, associations and Social Networks – Concepts and Characteristics

III. Culture, Inequality and Social Exclusion (20)

- a. Culture -Definition, Characteristics, Aspects.
- b. Types of Culture –Folk, Mass, Popular, Subculture, Counter Culture.
- c. Ethnocentrism, Xenophobia, Multiculturalism and hybridization
- d. Social stratification and Social Inequality – Concept and Bases (caste, class, gender, ethnicity and age)
- e. Social Exclusion – Meaning and Dimensions (Economic, Political, Occupational and Cultural)

Semester - II

Sociology: Social Institutions and Change

Objectives:

1. To acquaint students with basic institutions of Society with its newer dimensions.
2. To develop critical understanding of the functioning of social institutions.
3. To acquaint students with the concept and current versions of social change.

I. Social Institutions -I (18)

- a. Family and kinship, Marriage – meaning, forms and changing trends. (Singlehood, cohabitation, Mixed Family, Gay- Lesbian Marriages).
- b. Polity: Meaning Forms. (Monarchy, Democracy, Totalitarianism, Authoritarianism, Neo-liberal state)
- c. Economy: Meaning, History and Models. (Capitalism, Socialism, Mixed Economy, Neo liberal)

II. Social Institutions -II (18)

- a. Religion: Meaning, Forms, Secularization
- b. Education – Meaning, Forms (Formal , Non-formal and Role), Challenges in Higher Education
- c. Media – Meaning, Types (Print, Electronic, Social Media and Role) Relevance of Mass Media in Contemporary Society

III. Social Change (12)

- a. Social change : Concept and Characteristics
 - b. Technology, State, Civil Society and Social movement.
 - c. Modernization, Development and Globalization
-

Essential Readings:

1. Macoinis, J. J., Plaummer, K. (2014). *Sociology –A Global Introduction*, New Delhi .Pearsons.
2. Scott, J. (2006). *Sociology- Key Concepts*. New York: Routledge Publication.
3. Haralambos, M., Heald, R.M. (2001). *Sociology: Themes and Perspectives*. New Delhi: Oxford University Press.
4. Haralambos, M., Holborn, M. (2007). *Sociology: Themes and Perspectives*. London: Harper Collins Publication.
5. Tischler, Whitten and Hunter, 'Introduction to Sociology', Holt, Rinehart and Winston, 1983
6. Bhasin, K. (2000). *Understanding Gender?* New Delhi: Kali for Women.
7. Ahuja, R. (2011). *Society in India*. Jaipur: Rawat Publication.
8. Zygmunt, B. (1990). *Thinking Sociologically*. Blackwell.
9. Dasgupta, S., Shah Paulomi, 'The Introduction to Sociology', Pearson Publication, 2012
10. Ritzer George, 'Globalization: A Basic Text', 2nd Edition, 2015
11. साळुंखे, स. (2006). समाजशास्त्रातील मूलभूत संकल्पना. पुणे : नरेंद्र प्रकाशन.
12. मारुलकर, वि. (2007). समाजशास्त्र परिचय. कोल्हापुर : फडके प्रकाशन.
13. गगनग्राम, ज्यो., येवले, सु. (2013). 'समाजशास्त्राचा परिचय. पुणे : निराली प्रकाशन.
14. शाह, घ. (2017). सामाजिक चळवळ. पुणे : सेज भाषा.
15. तांबे, श्रुती. लिंगभाव समजून घेताना, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन
16. आहुजा, रा. (2007). *भारतीय समाज*. जयपुर: रावत पब्लिकेशन.
17. पंडित, न. (2001) 'जागतिकीकरण आणि महाराष्ट्र', लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन
18. सोमण, मा. शं., सावळे, सं. (2016). समाजशास्त्रीय विचार. पुणे: डायमंड प्रकाशन.

Reference Books:

1. Giddens, A. (2009). *Sociology (Sixth Edition)*. London: Polity Press.
2. Giddens, Anthony, Duneier Mitchell and Appelbaum Richard P. Carr Deborah. 'Essentials of Sociology', W. W. Norton and Company. New York. 2017
3. Horton and Hunt, (1976). *Sociology*. Tokyo: MacGraw Hill.
4. Rawat, H.K. (2007). *Sociology*. Jaipur: Rawat Publications.
5. Vidyabhushan and Sachdeva, (2003). *Introduction to Sociology*. New Delhi: Kitab Mahal.
6. Rao, M.S.A. (1978). *Social Movements in India (Vol. I & II)*. New Delhi: Manohar.
7. Deshpande, S. (2006). *Contemporary India, Sociological Perspectives*. Penguin Pub
8. Ritzer, G. (2011). *Sociological Theory*, 8th Edition, Mac Grew Hill,
9. Handbook of Sociology, Oxford Publication
10. खातू, ग. (2004). 'जागतिकीकरण: परिणाम आणि पर्याय, अक्षर प्रकाशन.
11. सिंग, ही. (2019). *जातिव्यवस्थेची नवी समीक्षा*. नवी दिल्ली : सेज भाषा

Savitribai Phule Pune University

(Formerly University of Pune)

Three Year B.Sc. Degree Program in Geography

(Faculty of Science & Technology)

F.Y.B.A. (Geography)

Choice Based Credit System Syllabus

To be implemented from Academic Year 2019-2020

Title of the Course: B.A. (Geography)**Preamble for the Syllabus:**

Savitribai Phule Pune University has decided to change the syllabi of various faculties from June, 2019. Taking into consideration the rapid changes in arts & Humanities aches in different areas of Geography and related subjects board of studies in Geography with concern of teachers of Geography from different colleges affiliated to Savitribai Phule Pune University has prepared the syllabus of F.Y.B.A. Geography. To develop the syllabus the U.G.C. Model curriculum is followed.

Preamble: This paper intends to acquaint the students with various dimensions of Physical Geography, and its challenges. The students of Geography, F.Y.B. A. should understand the current issues in Physical geography. Specifically Physical geography focused on Lithosphere, Fluvial Cycle, Atmosphere, Hydrosphere.

Objectives:

- I. To introduce the students to the basic concepts in Physical geography.
- II. To introduce latest concept in Physical geography
- III. To acquaint the students with the utility and application of Physical geography in different regions and environment.
- IV. IV. To make the students aware about Earth system (Lithosphere, Atmosphere, Biosphere and Hydrosphere)

Course Outcome:

Upon successful completion of this course, the student will be able to:

- i) The geographical maturity of students in their current and future courses shall develop.
- ii) The student develops theoretical, applied and computational skills.

Course Structure**F. Y. B. A. GEOGRAPHY**

Sr. No.	Semester	Course No	Name of the Course	Category
1	Semester I	Gg- 110 (A)	Physical Geography	Geography DSE - 1
2	Semester – II	Gg- 110 (B)	Human Geography	Geography DSE - 2

S. Y. B. A. GEOGRAPHY

Paper Code	Semester	Paper	Subject
Gg: 210(A)	III	G2	Environmental Geography I OR Economic Geography -I
Gg: 220(A)	III	S1	Geography of Maharashtra - I OR Population Geography – I
Gg: 201(A)	III	S2	Practical Geography – I (Scale and Map Projections)
Gg: 210(B)	IV	G2	Environmental Geography II OR Economic Geography -II
Gg: 220(B)	IV	S1	Geography of Maharashtra - II OR Population Geography – II
Gg: 201(B)	IV	S2	Practical Geography – II (Cartographic Techniques, Surveying and Excursion / Village / Project Report)

T. Y. B. A. GEOGRAPHY

Paper Code	Semester	Paper	Subject
Gg: 310(A)	V	G3	Geography of Disaster Management-I OR Geography of Tourism- I
Gg: 320(A)	V	S3	Geography of India -I OR Geography of rural development -I
Gg: 301(A)	V	S4	Practical Geography – I (Techniques of Spatial Analysis)
Gg: 310(B)	VI	G3	Geography of Disaster Management-II OR Geography of Tourism -II
Gg: 320(B)	VI	S3	Geography of India -II OR Geography of rural development -II
Gg: 301(B)	VI	S4	Practical Geography – II (Techniques of Spatial Analysis, Surveying and Excursion / Village / Project Report)

Equivalence of Previous syllabus along with new syllabus:

	Old course	New Course
Paper I	Gg-110 Elements of Geomorphology	Gg-110(A) Physical Geography
Paper II		Gg-110(B) Human Geography

Details of Syllabus:**Semester I**
Physical Geography

Sr. No	Topic	Sub Topics	Teaching Hours	Total Credits
1.	Introduction to Physical Geography	1)Definitions of Physical Geography 2)Nature and scope of Physical Geography 3)Branches of Physical Geography 4) Introduction about the Earth system (Lithosphere, Atmosphere, Hydrosphere and Biosphere)	12	03
2	Lithosphere	1) Interior of the earth 2)Wegner's Continental Drift Theory 3) Davis Concept of Cycle of erosion	12	
3	Atmosphere	1) Structure of the atmosphere 2)Heat Balance 3)Pressure belts and wind system 4) Forms and types of Precipitation	12	
4	Hydrosphere	1) Hydrological cycle 2) General structure of ocean floor 3)Waves and Tides 4) Field Visit (Not more than one day) for observations geographical places and landforms.	12	

Reference Books

- 1) Clyton K., (1986), Earth Crust, AdusBook , London.
- 2) Davis W. M., (1909), Geographical Essay, Ginnia Co.
- 3) Dayal P., (1996), Text Book of Geomorphology, Shukla Book Depot, Patna.
- 4) Kale V.S. and Gupta A., (2015), Introduction of Geomorphology, University Press, PVT Kolkata.
- 5) Kale V.S. and Gupta A., (2001), Elements of Geomorphology, Oxford Univ. Press.
- Monkhouse, (1951), Principle of Physical Geography, McGraw Hill Pub – New York.
- 6) Pitty A. F., (1974), Introduction to Geomorphology, Methuen London.
- 7) Singh Savindra, (2000), Physical Geography, PrayagPustakBhavan, 20-A, University Road, Allahabad – 211002.
- 8) Steers J. A., (1964), The Unstable Earth Some Recent Views in Geography, Kalyani Publishers, New Delhi.
- 9) Swaroop Shanti, (2006), Physical Geography, King Books, NaiSarak, Delhi –110006.
- 10) Wooldridge S. W. and Morgan R. S., (1959), The Physical Basis of Geography and Outline of Geomorphology, Longman Green and Co. London.
- 11) More, Pagar&Thorat, (2014), Elements of Climatology & Oceanography, (Marathi), Atharv Publication, Pune
- 12) S MUKHERJEE, UNDERSTANDING PHYSICAL GEOGRAPHY, ORIENT BLACKSWAN (PVT)LTD

Semester II**DSE (Discipline Specific Elective) - II Geography**
Human Geography

Sr. No	Topic	Sub Topics	Teaching Hours	Credits
1.	Introduction to Human Geography	1)Definitions of Human Geography 2) Nature and scope of Human Geography 3) Branches and importance of Human Geography	12	03
2	Population	1)Factors affecting on distribution of population 2) Theory of demographic transition 3) Composition of Indian population (Gender and literacy)	12	
3	Settlements	1) Types and pattern of rural Settlements 2)Urbanisation in India 3) Urbanisation in Maharashtra	12	
4	Agriculture	1)Types of Agriculture 2) Factors affecting on Agriculture activity 3) Problems of Indian agriculture	12	

Reference Books

1. Chandna, R.C. (2010) Population Geography, Kalyani Publisher.
2. Hassan, M.I. (2005) Population Geography, Rawat Publications, Jaipur
3. Daniel, P.A. and Hopkinson, M.F. (1989) The Geography of Settlement, Oliver & Boyd, London.
4. Musmade Arjun, Sonawane Amit and Jyotiram More, Population & Settlement Geography, (2015), Diamond Publication Pune.
5. Jyotiram More and Musmade Arjun (2015) Regional Geography of India .Diamond Publication Pune.
6. Johnston R; Gregory D, Pratt G. et al. (2008) The Dictionary of Human Geography, Blackwell Publication.
7. Jordan-Bychkov et al. (2006) The Human Mosaic: A Thematic Introduction to Cultural Geography. W. H. Freeman and Company, New York.
8. Kaushik, S.D. (2010) Manavi Bhugol, Rastogi Publication, Meerut.
9. Maurya, S.D. (2012) Manav Bhugol, Sharda Pustak Bhawan. Allahabad.
10. Sudepta Adhikari (2016) Orient Blackswan PVT, New Delhi.
12. Sumitra Ghosh (2015), Introduction of Settlement Geography. Orient Blackswan PVT Kolkata.
13. Ghosh B.N. : Fundamentals of Population Geography
14. Hussin M. : Human Geography 1994
15. Money D.S. : Human Geography

16. Perpillou A.V. : Human Geography, Longman, London- 1986
17. Robinson H. : Human Geography, 1976
18. Mishra & Puri : Indian Economy 2004
19. India- 2008 : Govt. of India
20. Hassan Mohammed I. : Population Geography, 2005
21. Bhende Asha & Kanitkar Tara : Principles of Population studies
22. Perillouav : Human Geography, 1986
23. Singh, R.Y. : Geography of Settlement, 1998
24. Singh, Gopal : Mapwork & Practical Geography, 1999
25. Sawant S.B. Athavale A.S. and Musmade A H, Population Geography, Mehata publishing house, Pune
26. Chandana R.C. : Geography of Population, Kalyani Pub. Ludhayana 1988
- 27) S MUKHERJEE, UNDERSTANDING PHYSICAL GEOGRAPHY, ORIENT BLACKSWAN (PVT)LTD